

2021
02

The Military – Government Relationship in Turkey

Türkiye’de
Hükümet ve Asker
Arasındaki İlişki

JUNE / HAZİRAN 2021

The Military - Government Relationship in Turkey

Türkiye'de
Hükümet ve Asker
Arasındaki İlişki

JUNE / HAZİRAN 2021

Published by *Yayınlayan*

Democratic Progress Institute *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

11 Guilford Street London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org • info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

First Published, June 2021 *Baskı, Haziran 2021*

ISBN – 978-1-914520-01-3

© DPI – Democratic Progress Institute *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.

Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

ABOUT THE AUTHOR / YAZAR HAKKINDA

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013–2015.

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye’de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

CONTENTS

About the Author	3
Foreword	6
I. THE FRAMEWORK	8
II. THE TRADITIONAL STRUCTURE: MILITARY TUTELAGE	14
Autonomous position	16
The guiding & monitoring role	16
An overly centralised organisation	20
III. FRACTURES WITHIN THE TUTELAGE SYSTEM	24
IV. THE COUP ATTEMPT OF 15 JULY	34
V. THE OUTCOMES OF THE COUP ATTEMPT	38
The first outcome	38
The second outcome	42
VI. THE NEW MODEL OF MILITARY-CIVILIAN RELATIONS	46
A new model	48
A new structure	50
A final note	54
DPI Aims and Objectives	58
Board Members	62
Council of Experts	68

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında	3
Önsöz	7
I. ÇERÇEVE	9
II. GELENEKSEL YAPI: ASKERİ VESAYET DÜZENİ	15
Özerk konum	17
Yönlendirici-denetleyici konum	17
Aşırı merkezi yapı	21
III. VESAYET DÜZENİNDE KIRILMALAR	25
IV. 15 TEMMUZ 2016 DARBE GİRİŞİMİ	35
V. DARBE GİRİŞİMİNİN SONUÇLARI	39
İlk sonuç	39
İkinci sonuç	39
VI. ASKER SİVİL İLİŞKİLERİNİN YENİ DÜZENİ	47
Yeni model	49
Yeni yapı	51
Son not	55
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri	60
Yönetim Kurulu Üyeleri	62
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	68

FOREWORD

The following research report was written by Ali Bayramoğlu, a journalist, writer and political commentator from Turkey. Mr Bayramoğlu explores the relationship between the government and the military in Turkey, considering its history and how it has shaped Turkish affairs in recent years, including the Kurdish issue. This report examines the hierarchy of the Turkish military, as well as levels of civilian oversight and how it compares to other nations in the West. Mr Bayramoğlu also analyses the role of the Gülenist movement leading to the 2016 coup attempt, which marked a defining moment in the military-civilian relationship.

In the report, Mr Bayramoğlu provides a detailed report of the 'Military Tutelage' system that has led to the unique relationship between the Turkish Government and Military and considers what reforms have occurred that have changed the nature of this relationship. The report also explains the current recruitment and composition of the Turkish military and considers how this may affect any future relationship changes between the Government and Armed Forces, such as potential politicisation and polarisation.

The views and opinions expressed in the report remain those of the author and do not necessarily reflect the official position of DPI.

This research was funded by the Norwegian and Irish governments.

Kerim Yıldız

*Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute*

ÖNSÖZ

Bu araştırma, yazar ve siyasi yorumcu Ali Bayramoğlu tarafından DPI için hazırlanmıştır. Bayramoğlu bu araştırmada, Türkiye'deki hükümet ile asker arasındaki ilişkiyi tarihsel olarak ve yakın zamanda Türkiye siyasetine ve Kürt Meselesine etkileri bakımından incelemektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin hiyerarşik yapısını ve bu yapı üzerindeki sivil gözetim mekanizmalarını Batılı ülke örneklerini ele alarak karşılaştırmalı olarak inceleyen raporda, Bayramoğlu asker-sivil ilişkilerinde belirleyici rol oynayan ve 2016 yılındaki darbe girişimine zemin hazırlayan Gülen Hareketine de değinmektedir.

Bayramoğlu Türkiye'deki "askeri vesayet" sistemi hakkında detaylı bir inceleme sunarak hükümet ve asker arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin yapısına etki eden reformları ve değışiklikleri analiz ettiği çalışmasında ayrıca günümüz Türkiye'sindeki TSK yapısını ve askere alım süreçlerini ele alarak bu süreçlerin politikleşme ve kutuplaşma bağlamında hükümet-asker arasındaki ilişkiye nasıl etki ettiğini de tartışmaktadır.

Raporda ifade edilen görüşler yazara aittir ve DPI'nın resmi görüşünü yansıtmamaktadır. Bu araştırma Norveç ve İrlanda Cumhuriyeti hükümetleri tarafından finanse edilmiştir.

Kerim Yıldız

*İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü*

I. THE FRAMEWORK

What is the tradition of the military-civilian relationship in Turkey; what is its structure, and historical phases? How does the military coup attempt of 2016 reflect in this relationship, and how did the military-politics connection alter? How does this relationship affect the Kurdish issue; how might it do so in the future?

This report will endeavour to answer the questions raised above.

Turkey is a periphery country where the Western model and modernity is strongly reflected, and where these are blended with the local habits, traditions and mentality to produce a unique outcome. The dominant political climate of the West has a considerable influence on Turkish politics as a result of certain necessities and obligations. This is a constant that guides and directs Turkey's political life.

The second constant is the relationship between politics and society, which is based on social strata, on demands, representation and participation mechanisms, and which occasionally shows itself through momentous waves of change, directing political life.

The third is the influence of the state apparatus and its actors on politics; the formation of a political sphere by the state – in other words, the relationship between politics and the state. This third stratum of relationships, representing the rivalries, conflicts and equilibriums among the various actors in the state's sphere, is among the most decisive factors of Turkey's political structure.

The “alpha” actor of the politics – state relationship, and in the sphere of the state, is the military. Within this framework, the military-civilian relationship is one of the crucial decision mechanisms of Turkish politics both on a political level and on the level of legislative regulations.

The tradition is so entrenched that Turkey is sometimes defined as a “military republic”. When the Turkish Republic was founded in 1923, an autonomous and central position was accorded to the military authority within the state by means of legislative regulations, and this position was constantly expanded and consolidated until the 2000s through military coups and manoeuvres.

I. ÇERÇEVE

Türkiye'de asker-sivil ilişkilerinin yerleşik geleneği, yapısı ve değişim aşamaları nelerdir? 2016 askeri darbe teşebbüsü, bu ilişkilere nasıl yansdı ve ordu-siyaset bağı nasıl bir yapı kazandı? Bu ilişkilerin Kürt sorununa etkileri neler oldu, neler olabilir?

Bu değerlendirme yukarıdaki üç soruya yanıt vermeye çalışacak.

Türkiye, Batı modernliği ve modelinin güçlü bir şekilde yansıdığı, yerli doku, gelenek ve zihniyetle birleşerek kendisine has bir nitelik kazandığı bir periferi ülkesidir. Batı'daki hakim siyasi iklim, gereklilikler ve zorunluluklar üzerinden Türk siyasetini önemli ölçüde etkiler. Türkiye'de siyasi hayatın akışını yönlendiren ilk sabite budur.

İkinci unsur, toplumsal tabakalar, talepler, temsil ve katılım mekanizmaları üzerine oturan, zaman zaman büyük değişim dalgalarıyla kendisini gösteren, siyasi hayata yön veren toplum-siyaset ilişkisidir.

Üçüncüsü ise devlet cihazı ve aktörlerinin siyaset üzerindeki etkisi, devletin bir siyasi alan oluşturması hali, diğer bir ifadeyle devlet-siyaset ilişkisidir. Devlet sahasında çeşitli aktörler arasındaki rekabet, çatışma ve dengeyi ifade eden bu üçüncü ilişki katmanı, Türk siyasi yapısı için belirleyici faktörler hiyerarşisinin üst noktasında yer alır.

Devlet-siyaset ilişkisinde ve devlet alanında alfa aktör ise askerdir. Asker-sivil ilişkileri, bu çerçevede gerek siyasi düzeyde gerek yasal düzenlemelerle Türk siyasi sisteminin, karar mekanizmalarının kilit unsurlarından birisini oluşturur.

Gelenek, Türkiye'nin “askeri cumhuriyet” tanımlanmasını doğuracak kadar derine gider. 1923'te, kuruluşta, ilk yasal düzenlemeler, askeri otoriteye devlet içinde özerk ve belirleyici bir “yer” vermiş, “bu yer”, 2000'li yıllara kadar, askeri darbeler ve hamlelerle, sürekli genişlemiş ve pekişmiştir.

2000'lerde Avrupa Birliği'ne uyum çabaları ve reform dalgaları sert karşılaşmalar/krizler üreterek asker-sivil ilişkilerinde bir seri kırılmaya yol açtı. Bunlar sonucunda, ordunun demokratik denetimi istikametinde bir değişim yaşamış ancak, asker

In the 2000s, the European Union harmonisation process and the waves of reform caused a number of confrontations and crises, resulting in a series of fractures in the military-civilian relationship. As a result, the military did fall more under the remit of democratic oversight, but the role of the military in Turkish politics did not wane and the Armed Forces continued to act as a political actor and form a political sphere, in ways which still continue today.

During the first period (2003-2008), the military authority resisted the EU-oriented transformations initiated by the AK Party, seeing the AK Party's policies as a threat to the official ideology. The military authority clearly stood against the wind of change, taking actions such as interfering in the presidential elections of 2007 through an e-memorandum, creating a crisis about the first lady's hijab, and being influential in bringing a court case for the dissolution of AK Party.

Between 2008 and 2012, AK Party initiated its counterattack. The military became the target of the ruling power as well as the Gülen Community, which used the means the ruling power it had at its disposal. During this period, the military became the territory over which a power struggle ensued, and power changed hands. Kemalist – modernist groups within the military were discharged in trials rigged by the Gülenist group, and afterwards, the generals were to some extent controlled by the Gülen Community.

This is the development that led to the coup attempt in 2016. The coup attempt happened as a result of the struggle for power that took place between the Gülen Community and the AK Party between 2011 and 2016 as the Gülen Community activated its extensions within the military. The coup attempt signalled a crucial turning point in the military-civilian relationship.

On the one hand, the military coup attempt demonstrated that the military-politics-weapons relationship, as well as the political utilisation of the military, was still a very sensitive and precarious issue. On the other hand, the ruling power moved to restructure the military organisation as a reaction as well as a measure, and within this framework, the military-civilian relationship once again became the focal point of Turkish politics.

- 1 *The autonomous status of the army within the state came to an end as a control mechanism was established.*
- 2 *However, the ruling power mostly intended for the military power to change hands, to become divided and thus stand at an equilibrium. The discharges, rearrangements and restructuring within the military brought about a series of new problems and uncertainties regarding the military-politics relationship.*

faktörü Türk siyasi hayatındaki etkisini yitirmemiş, Silahlı Kuvvetler, bugüne uzanan kimi yönleriyle, bir siyasi alan oluşturmaya, siyasi aktör olmaya devam etmiştir.

İlk dönem (2003-2008) askeri otorite, AK Parti'nin başlattığı Avrupa Birliği endeksli değişim sürecine direnmiş, AK Parti politikalarını resmi ideolojiye tehdit olarak görmüş, esen değişim dalgasına açık siyasi tavır almış, 2007'de muhtıra vererek cumhurbaşkanlığı seçimine müdahale etmiş, başörtülü first lady krizi çıkarmış, iktidar partisinin kapatılması için dava açılmasında etkili olmuştur

2008-2012 arasında AK Parti bir karşı hamle başlatmıştır. Ordu, iktidarın ve iktidar imkanlarını kendi hesabına kullanan Gülen cemaatinin hedefi haline gelmiş, denetim kavgasının yaşandığı, gücün el değiştirdiği bir siyasal alan haline gelmiştir. Gülen grubunun hile karıştırdığı davalar üzerinden ordudaki, Kemalist-modernist gruplara yönelik tasfiyeler yapılmış, general kadrosu bir ölçüde söz konusu cemaatin denetimi altına girmiştir.

2016 darbe girişimini mümkün kılan da bu gelişmelerdir. Darbe girişimi, 2011-2012'de Gülen cemaati ve AK Parti iktidarı arasında baş gösteren iktidar kavgasının bir sonucu olarak, bu cemaatin orduda gücünü harekete geçirmesiyle meydana gelecektir. Girişim, doğal olarak, asker sivil ilişkilerinin kritik virajını oluşturmuştur.

Askeri darbe girişimi, bir yandan, asker-siyaset-silah ilişkisinin veya ordunun siyasi kullanımının hâlâ ne denli hassas ve riskli olduğunu göstermiştir. Öte yandan, siyasi iktidar, tepki ve tedbir olarak, askeri teşkilatın yeniden yapılanması hamlesi başlatmış, bu çerçevede ve bunun sonuçlarıyla asker-sivil ilişkileri bir kez daha Türk siyasetinin merkezine yerleşmiştir.

- 1 *Ordunun devlet içindeki özerk statüsüne son verilerek bir denetim mekanizması kurulmuştur.*
- 2 *Ancak siyasi iktidarın ana motivasyonu askeri gücün el değiştirmesi, bölünmesi ve dengelenmesi olmuştur. Ordudaki tasfiye, düzenleme ve yeniden yapılanmanın kimi siyasi boyutları, ordu siyaset ilişkileriyle ilgili bir dizi yeni sorun ve soruyu beraberinde getirmiştir.*
- 3 *Darbe girişimi sonrası devlet krizi, buna eşlik eden tehdit ve tehlike söylemi etrafında ordu sadece yeniden kurulan bir yapıyı ifade etmemiş, yeniden yapılanma vesilesiyle oluşan yeni siyasal düzenin zımnî kurucularından birisi olmuştur. Daha ilk günden itibaren ordudaki modernist gruplar ile muhafazakâr AK Parti iktidarı arasında, ortak düşman Gülen Cemaatine karşı iş birliği yapılmış, bu iş birliği zamanla güvenlikçi siyasi dil, Kürt meselesine askeri bakış*

- 3 In the aftermath of the coup attempt, a state crisis and the attendant discourse of threat and danger meant that the military was not just any other structure that was being reorganised, but that it was one of the implicit founders of the new political order. From day one, there was cooperation between the modernist groups within the military and the conservative AK Party government against the common enemy, the Gülen Community. Over time, this cooperation became an implicit alliance over shared attitudes and concerns such as the securitarian rhetoric, a military outlook on the Kurdish issue, Middle Eastern policies, the special position accorded to military power, and foreign policy decisions geared towards expanding sovereignty. In other words, the sensitivity surrounding the military found itself an important place among current political decision-making processes and choices.
- 4 Despite the alliance between the modernist-legalist sections of the military and the conservative government, these two actors are still antagonistic towards each other in terms of political imagination and their goals for the future. Indeed, there is an implicit tension between the two allies which surfaces from time to time in determining the military education institutions, the military structure and the preferred kind of commissioned officers.

ve Ortadoğu politikası, askeri güce verilen özel önem, genel olarak hakimiyet alanı genişletmeye ilişkin dış siyasi tercihler üzerinden zımnî bir ittifaka dönüşmüştür. Diğer bir ifadeyle, mevcut siyasi karar süreçleri ve tercihler ordu hassasiyeti kendisine önemli bir yer bulmuştur.

- 4 Ordudaki modernist-legalist anlayış ile muhafazakâr iktidar arasındaki ittifaka rağmen, bu iki aktör, siyasi tasavvur ve gelecek hedefleri bakımından antagonist unsurlar olmayı sürdürmektedir. Nitekim müttefikler arasında, askeri eğitim kurumlarının, ordu yapısının, subay profiline belirlenmesinde zaman zaman ortaya çıkan, Türk siyasetinin ana unsurlarından olmayı sürdüren zımnî bir gerilim yaşanmaktadır.

II. THE TRADITIONAL STRUCTURE: MILITARY TUTELAGE

In Turkey, the founding model of the military-civilian relationship was established at the same time as the Republic. Also known as military tutelage, this model remained supreme until the 2000s. The military tutelage model was a result of the founding official ideology's mistrust of society and politics, and saw the military as safeguarding the ideology in question. In terms of functioning, the military was the real driving force, and the state apparatus dominated politics. As such, the armed forces were:

- a) directly and institutionally interested in political affairs.
- b) determined the ideological framework regarding political decisions, monitored the decisions and implementations and actually took part in these processes.
- c) rendered part of the political sphere more state-like in this manner, shutting down discussion regarding certain issues and depriving them of their socio-political context.
- d) validated the state-politics hierarchy and separation⁽¹⁾ in the functioning of the system in this framework."⁽²⁾

Naturally, such a state of affairs is incompatible with the subordination of the military to the political power, which is a fundamental principle in a democratic state of law; here, the hierarchy is turned upside down. In such cases, the "military influence" in state organisation and functioning is regarded as normal.

There are three fundamental mechanisms behind these elements. Firstly, an extremely autonomous position is accorded to the Armed Forces within the state mechanism. Secondly, the body of law accords a role of monitoring and guiding to the military authority. Thirdly, compared to the armies of the West, the armed forces are extremely centralised. These three mechanisms support and consolidate one another, and they have been further consolidated by each and every military coup, as well as the subsequent constitutions or constitutional reforms between 1923 and 1997.

(1) According to this division, the non-political position of the military means its stance towards the political parties; national matters, national interests and essential political decisions defined as state policies are defined as being state affairs, and non-political. As such, the military has the right to make recommendations and interventions in these issues.

(2) Ali Bayramoğlu, "Asker ve Siyaset", "Bir Zümre, Bir Parti: Türkiye'de Ordu" içinde, Ankara, Birikim Yayınları, 2004.

II. GELENEKSEL YAPI: ASKERİ VESAYET DÜZENİ

Türkiye'de asker-sivil ilişkilerinin kurucu modeli cumhuriyetle aynı anda doğmuştur. Askeri vesayet olarak tabir edilebilecek bu model 2000'li yıllara kadar egemenliği sürdürür. Askeri vesayet modeli, kurucu resmi ideolojinin topluma ve siyasete duyduğu güvensizliğe dayanan, orduyu bu ideolojinin garantörü kılan, işleyiş bakımından alfa gücünü ordunun oluşturduğu devlet aygıtının siyaset üzerindeki hükümranlılığını ifade eden bir düzen olarak tanımlanabilir. Buna göre, silahlı kuvvetler,

- a) siyasî işlerle doğrudan ve kurumsal olarak ilgili;
- b) siyasî kararlara ilişkin ideolojik çerçeveyi tespit eden, karar ve uygulamaları denetleyen, bunlarda fiilen yer alan;
- c) bu yolla, siyasî alanın bir bölümünü devletleştiren, kimi sorunları tartışmaya kapatarak toplumsal-siyasal niteliğinden arındıran;
- d) bu çerçevede sistemin işleyişinde devlet-siyaset hiyerarşisini ve ayrımını⁽¹⁾ devreye sokan bir kurumdur."⁽²⁾

Bu tablo, doğal olarak, demokratik bir hukuk devletinin temel ilkelerinden birisini, askeri gücün siyasî iktidara bağımlılığı ilkesini altüst eder ve hiyerarşiyi tersine çevirir. Bu yolla, devlet yapılanması ve işleyişinde "militer etki" normal bir hal olarak kabul görünür.

Bu unsurlar üç temel işleyiş mekanizmasıyla hayata geçer. İlki, Silahlı Kuvvetlere devlet mekanizması içinde verilen aşırı özerk konumdur. İkinci mevzuatın askeri otoriteye denetleyici ve yönlendirici bir rol vermiş olmasıdır. Üçüncüsü ise, Batı ordularıyla karşılaştırıldığında, silahlı gücün kendi içindeki aşırı merkezileşmiş yapısıdır. Birbirini destekleyen ve pekiştiren bu üç mekanizma 1923'ten 1997'ye değin her askeri darbe, bu darbeleri takip eden anayasalar veya anayasal değişikliklerle pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir.

(1) Bu ayrıma göre askerin siyaset dışılığı partiler karşısındaki tutumunu ifade ederken milli meseleler, milli çıkarlar, devlet politikaları adı altında tanımlanan temel siyasî kararlar devlet işleri ve siyaset dışı işler olarak tanımlanmakta askerin görüş bildirme, müdahale etme sahasına girmektedir.

(2) Ali Bayramoğlu, "Asker ve Siyaset", "Bir Zümre, Bir Parti: Türkiye'de Ordu" içinde, Ankara, Birikim Yayınları, 2004.

Autonomous position

From 1923 to 2003, the body of Turkish law constantly formulated the military as an institution closed off to the monitoring of the political power or the judiciary; an institution looking inwards, functioning along its own principles and ideology. The autonomy is total – it is military, financial, administrative as well as legal.

Including the aspect of military and defence, the preparation of the national security strategy, the identification of domestic and foreign threats, the military industry, military purchases and determination of armament policies are virtually and essentially determined by the military headquarters. (*military autonomy*)

The military budget is prepared by the military; the responsibility falls to the Ministry of National Defence, and the ruling power also assumes this responsibility. Military property, military purchases and spending is not controlled by the Court of Accounts. (*financial autonomy*)

The functioning and organisation of the military, promotions and appointments, as well as the military command is totally determinative. The political power is the approving authority. The chain of command in the military, the Chief of General Staff, the Commanders-in-Chief are not appointed by the government, but through military mechanisms; in other words, according to military customs. Approved by the Supreme Military Council, these appointments are outside the remit of the judiciary. (*administrative autonomy*)

There is a clear distinction between the military and civilian judiciary in this model, including the high courts, whose members are attached to the General Staff in terms of personal records and personnel affairs. The separation of the military and civilian Councils of State and Courts of Cassation indicates the existence of two separate spheres of power within the state. (*legal/judiciary autonomy*)

The autonomous position of the military authority within the state supports the tutelage system in two ways. Firstly, the autonomy allows the military to remain as an organised power left to its own devices by identifying it as an “un-inspectable and untouchable” entity. Secondly, the mechanism of autonomy is also responsible for the designation and functioning of the military as a guiding and monitoring power. The autonomy allows the military authority to act as a determinative agent in military policy, as well as domestic and foreign politics; in other words, it allows the military to directly intervene in these spheres without any political filters.

The guiding & monitoring role

The Armed Forces are a part of political decision-making mechanisms on a number of levels; this participation has gradually become more and more entrenched over

Özerk konum

Türk yasal mevzuatı 1923'ten itibaren 2003'e kadar değişmez bir şekilde, orduyu siyasi iktidar ve yargı gücü denetimine kapalı, kendi ilkeleri ve ideolojisi çerçevesinde işleyen, içine gömülü bir yapı olarak düzenlemiştir. Özerklik hali topyekündür; askeri, finansal, idari ve hukuki alanlarda karşımıza çıkar.

Askeri ve savunma boyutu dahil olmak üzere, milli güvenlik stratejisinin hazırlanması, iç ve dış tehdit unsurlarının belirlenmesi, askeri sanayi, askeri alımlar, silahlanma politikalarının tespiti temel olarak ve fiilen karargah uhdesindedir. (Askeri özerklik).

Askeri bütçe ordu tarafından hazırlanır, sorumluluk Milli Savunma Bakanlığı tarafından üstlenilir, iktidar tarafından benimsenir. Askeri mallar, askeri alımlar ve harcamalar Sayıştay denetiminin dışındadır. (*Finansal özerklik*).

Ordudaki işleyiş ve yapılanma, terfiler ve atamalar, askeri komuta tümüyle belirleyicidir. Siyasi iktidar onay makamıdır. Ordunun komuta kademesi, Genelkurmay Başkanı kuvvet komutanları siyasi iktidar tercihi değil, ordu içi mekanizmalar, diğer ifadeyle askeri teamüller tarafından belirlenir, Yüksek Askeri Şura'da onaylanan bu atamalar yargı denetimi dışındadır. (*Idari özerklik*).

Modeli, askeri yargı ve sivil yargı arasındaki keskin bir ayırım belirler. Buna, üyeleri sivil ve özlük işleri bakımından Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı yüksek mahkemelerde dahildir. Askeri ve Sivil Danıştay, Sivil ve Askeri Yargıtay ayırımın, devlet içinde iki aynı güç alanına, varoluşa işaret eder. (*Hukuki/Adli özerklik*).

Askeri otoritenin devlet içindeki özerk konumu, vesayet düzeninin iki bakımdan çimentosunu oluşturur. Özerk konum bir yandan askere “denetlenmez-dokunulmaz” nitelik vererek kendi başına örgütlü bir güç olmasına imkan sağlar. Diğer taraftan, askerin yönlendirici ve denetleyici güç olarak dizayn edilmesinin, bu çerçevede etkinlik göstermesinin temelinde de özerklik mekanizması yatmaktadır. Özerk konum, askerî otoritenin askerî politika, iç ve dış siyaset konularındaki belirleyici rolünü, diğer ifadeyle bu alanlara müdahalelerini siyasi süzgeç-aracı olmadan doğrudan yapabilmesini beslemiştir.

Yönlendirici-denetleyici konum

Silahlı Kuvvetler siyasi karar mekanizmalarına çeşitli düzeylerde müdahil kılınmış ve bu durum tedrici olarak derinleşmiştir. Devletin hemen tüm üst ve düzenleyici kurullarında, Anayasa Mahkeme'sinde, devlet güvenlik mahkemelerinde askeri üyeler yer almış, Milli İstihbarat Teşkilatı uzun süre askerler tarafından yönetilmiştir. Bu bakımdan en önemli yapı, 1960 askeri darbesi sonrası kurulan, ordunun tam

time. There are members of the military in almost all high and regulative boards of the state, in the Constitutional Court and in the state security courts, as well as the National Intelligence Organisation which was ran by the military for a considerable time. Within this context, the National Security Council, a constitutional body made up of the military as well as the government, founded in the aftermath of the 1960 military coup and in which the military is fully represented, is the most centrally important organisation.

The Council was originally established in order for the military to influence, participate in and monitor political decisions. Indeed, the then-Deputy Prime Minister Turhan Feyzioğlu said the following about the Council during the constitutional talks at the Parliament: *“Military policy, foreign policy, issues pertaining to health and trade policies, as well as industry, agriculture, transportation public works are going to be discussed in this council.”*⁽³⁾

The National Security Council’s organisation and function was reinforced by the constitutional amendments undertaken after the 1971 military memorandum,⁽⁴⁾ and eleven years later, the 1982 Constitution once again consolidated the important role of the Council. The new constitution defined the role of the National Security Council as “protecting public peace and security”; the Law on National Security would define the concept of national security and the role of the council as “defending and protecting the state’s constitutional order, its national existence, integrity, all kinds of interests including the political, social, cultural and economic against all kinds of foreign and domestic threats”.

These definitions coincide with the authority of the executive body; social, cultural, economic and technological developments in the country are defined as elements of national security which may be followed, guided and interfered with. The intention is to shut off the critical political and social issues handled by the National Security Council from political discussions or projects by designating them as “state policies”. The General Secretariat of National Security, founded on this function of the Council, is an organisation run by the military, and which has a secret bylaw. It is an administrative structure where data from state institutions is collected, and where the implementation of Council decisions and national security policies by other state bodies and organisations such as TRT (the Turkish state broadcaster), municipalities, governorships and universities are monitored. The law very clearly defines the responsibilities of the General Secretariat of National Security:

(3) TBMMTD, Dönem 1 (1962), Cilt 8., s.190-191

(4) Ali Bayramoğlu, ibid.

temsil edildiği, asker-hükümet karması bir yapıya sahip bir anayasal kurum olan Milli Güvenlik Kurulu’dur.

Kurul, esas olarak, ordunun siyasi kararları etkileme, katılma ve denetleme amacıyla kurulmuştur. Nitekim dönemin Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu, kurulla ilgili anayasa meclis görüşmeleri sırasında şunları söyleyecektir: *“Askerî politika, dış politika, sağlık, ticaret politikası ile ilgili meseleler, sanayi, ziraat, ulaştırma, bayındırlık politikası ile ilgili meseleler bu kurulda görüşülecektir.”*⁽³⁾

MGK’nın bu yapısı ve işlevi, 1971 askeri muhtırası sonrası yapılan anayasal değişikliklerle pekiştirilmiş,⁽⁴⁾ 11 yıl sonra, 1982 Anayasası’yla kurulun önemi ve rolü bir kez daha artmıştır. Yeni anayasa, Milli Güvenlik Kurulu’nun görevini “toplumun huzur ve güvenliği korumak” olarak tanımlayacak, Milli Güvenlik Kanunu, millî güvenlik kavramını ve kurulun görevini, “devletin anayasal düzenini, millî varlığının, bütünlüğünün, siyasî, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdî hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanması” şeklinde belirleyecektir.

Bu tanımlar yürütme organının yetkilerini içermekte, daha da öte sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik iç gelişmeler, takip edilip yönlendirilecek ve müdahale edilecek millî güvenlik unsurları arasında sıralamaktadır. Bu yolla MGK’nın ele aldığı kritik siyasî ve toplumsal konular devlet politikaları adı altında siyasî tartışmalara ya da siyasî projelere dolaylı olarak kapatılması öngörülmüştür. Nitekim MGK’nın bu işlevi etrafında kurulan, askerler tarafından yönetilen, gizli yönetmeliğe sahip Milli Güvenlik Genel Sekreterliği, devlet kurumlarından gelen bilgilerin biriktiği, MGK’da alınan kararların ve millî güvenlik politikalarının diğer devlet organları ve TRT, belediyeler, valilikler, üniversiteler gibi kurumlar tarafından uygulamasının takip edildiği icraî bir yapı olarak tasarlanmıştır. Yasa, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği’nin görevini şüpheye yer bırakmayacak katar açık tanımlamıştır:

“MGK kararlarının uygulamasını takip ve kontrol etmek, yönlendirmek; millî güvenlik siyasetini tayin, tespit, uygulama ve gerektiğinde düzeltme ve değiştirmek için planlar hazırlamak ve bu konudaki uygulamaları takip ve yönlendirmek, denetlemek, bu çerçevede Cumhurbaşkanı ve Başbakan adına yetkili olmak, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile özel hukuk tüzelkişileri açık ve her derecede gizli bilgi ve belgeleri talep etmek.”

(3) TBMMTD, Dönem 1 (1962), Cilt 8., s.190-191

(4) Ali Bayramoğlu, a.g.k.

“Monitoring, oversight and guidance of the implementation of National Security Council decisions; making plans to assign, identify, implement, as well as correct and change when necessary the national security policies, to follow, lead and monitor relevant practices, to be authorised on behalf of the President and the Prime Minister in this framework, to request from ministries, public institutions and organisations and private entities open or secret information and documents.”

At this stage of the military tutelage, the National Security Council and its subsidiaries not only produced and collected information and monitored policy inspections, but also followed and controlled society, the economy and politics in all their aspects.

An overly centralised organisation

Whereas the in West the General Staff functions as a coordinator among the naval, air and ground forces, in Turkey it is the commander of all these combined arms, the chain of command. The ground, air and naval forces are fully responsible for their own organisations and are separately accountable before the Ministry of Defence because of their responsibility. The Chief of General Staff coordinates among the forces and assumes full command in multiple-force operations, including operations within Turkey. In many countries, such operations are only carried out abroad.

There is a fundamental reason why in Western democracies the military organisation is based on the principle of distributed powers and a coordinating general staff. Following World War 2, a concept of defence in which the constant mobilisation of not only military but civilian resources, during peace as well as wartime, became common. As such, the contact between armed forces and political decision-making bodies increased. Coordination between civilian and military units also became a particularly important issue. Known as the total defence strategy, this new approach brought with it the danger of a centralised military monopoly over military power, which may result in an increased military influence over politics and the use of resources.

With the adoption of this strategy, which allows the military forces to pursue and mobilise civilian resources, Western countries took a number of measures in order to prevent the military institutions from gaining absolute control. Chief among these preventive measures are regulations regarding the general staff. That is to say, the military organisation is different from Turkey's. As a precaution, the centralised structure of the armed forces with regard to administration as well as the chain of command was made more flexible; the chiefs of general staff were responsible for coordination, and the military units were separately attached to the defence ministries; or, as in the case of the US, to the President. The Turkish Armed Forces is the

Askeri vesayet düzeninin ulaştığı bu aşamada, Milli Güvenlik Kurulu ve alt birimleri, sadece bilgiyi üretmekle, derlemekle ve politika uygulamalarını denetlemekle yetinmeyen, toplumun, ekonominin, siyasetin her yönüyle tümünü takip ve kontrol eden bir işleyişe sahip olmuştur.

Aşırı merkezi yapı

Genelkurmay Başkanlığı, Batı ülkelerinde deniz, hava ve kara kuvvetleri arasında koordinatör rol oynarken, Türkiye'de “emir-komuta mekanizması” etrafında tüm orduların komutanıdır. Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri kendi yapılarına ilişkin tüm yetkiyi taşırlar ve bu yetkiden dolayı Savunma Bakanlığına karşı ayrı ayrı sorumludurlar. Genelkurmay Başkanı kuvvetler arasında koordinatörlük yapar, emir-komutayı çoğu ülkede sadece yurt dışında yapılan, birden çok kuvvetin devreye girdiği operasyonlarda alır.

Batı demokrasilerinde ordu teşkilatlarının “dağıtılmış yetki ve koordinatör genelkurmay” mantığı üzerine kurulmasının temel bir nedeni vardır. Bu neden 2. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan savunma konseptinin, sadece askeri değil aynı zamanda sivil kaynakları, sadece savaş sırasında değil barış zamanında da sürekli seferber etmek mantığı üzerine kurulmasıdır. Böyle olduğu oranda silahlı kuvvetlerin, siyasi karar yapıları ve organları ile teması artmıştır. Ayrıca sivil ve askeri birimler arası koordinasyon önem kazanmıştır. Topyekün savunma stratejisi adı verilen bu yeni anlayışın varlığı, askeri yetkinin tek askeri elde toplanması halinde siyasette ve kaynak kullanımında asker etkisinin artması tehlikesini beraberinde getirmiştir.

Silahlı kuvvetlere sivil kaynak takip ve seferber etme imkânı veren bu stratejiyle birlikte, Batı ülkeleri askeri kurumların elinde yetki toplanmasını ve sistemlerin askersizleşmesini engellemek için çeşitli önlemler almışlardır. Bu önlemlerin en önde gideni genelkurmay başkanlıklarına ilişkin düzenlemelerdir. Yani Türkiye'den farklı ordu teşkilatlanma yapılarıdır. Önlem çerçevesinde özellikle silahlı kuvvetlerin idari acıdan, hatta komuta açısından merkezi yapıları esnetilmiş, genelkurmay başkanları sadece koordinasyonla görevlendirilmiş, ordu birimleri ayrı ayrı savunma bakanlıklarına ya da ABD'de olduğu gibi, başkana bağlanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri ise, NATO içinde topyekün savunma stratejisini bu denli aşırı merkezleşmiş bir ordu geleneği ve yapısıyla uygulayan tek ülkedir.

Askeri vesayet düzenine bütün olarak bakıldığında, askeri otorite, “yetkiye sahip, ancak bu yetkiden dolayı siyasi sorumluluk taşımayan bir yapı olmuş, siyasi iktidar için ise denklem tersine kurulmuştur. Askerin özerk dokusu, devlet içi yetki-sorumluluk bütünlüğünü temelden bozmuştur.

only army within NATO which follows its total strategy defence with such an overly centralised military tradition and structure.

Looking at the military tutelage system as a whole, the military authority has always been an organisation wielding power, but without the political responsibilities which commonly come attached to such power; the opposite has been true for the political power. The autonomy of the military fundamentally disrupted the totality of powers and responsibilities within the state.

Legislative regulations give the military the power to function as a monitoring and decision-making entity. In times when the regulations are not permissive enough for monitoring purposes; when politicians react to the military; when practices and social movements that contravene the official ideology become widespread, the military authority tends to oppress the government based on regulations, give memorandums and threaten with its power. It has intervened in politics through military coups when these do not work. Some instances of these interventions happened in 1960, 1971, 1980 and 1997.

Orduya denetleyici ve belirleyici işlevi yerine getirme imkanlarını yasal düzenlemeler vermiştir. Mevzuatın denetim için yeterli olmadığı zamanlarda, bu yapıya karşı siyasi çıkışlarda, resmi ideolojik yapıyı delen uygulamalar ve toplumsal dalgalarda karşısında, askeri otorite, yine mevzuata dayanarak hükümeti baskı altına alma yoluna gitmiş, muhtıra vermiş, güç tehdidinde bulunmuştur. Bunun da işe yaramadığı zamanlarda askeri darbelerle siyasete müdahale etmiştir. 1960, 1971, 1980, 1997 bu kopuş anlarını oluşturur.

III. FRACTURES WITHIN THE TUTELAGE SYSTEM

With the exception of the period between 1950 and 1960⁽⁵⁾, it took until the 2000s for the traditional tutelage system to become fractured. Turkey's attempts to join the EU and the policies it adopted as a result were mainly responsible for this fracture. Also, the victims of the final military intervention on 28 February 1997 came into power in November 2002; their struggle for control with the military authority played an important role in the fracturing of the military tutelage system.

This was the start of a series of democratic corrections and reforms, which unfolded over the first ten years of the 2000s.

Turkey's application for full EU membership was accepted in 1999 and between 1999-2005, Turkish governments followed programmes in accordance with the Copenhagen criteria. The reforms of 2001 and 2004 changed approximately one thirds of the constitution. During this period, 8 law reform packages were passed which aimed to harmonise certain laws with the constitutional reforms undertaken in conjunction with the Copenhagen criteria.⁽⁶⁾

The first step was the Constitutional reforms of 2001. For the first time, civilians outnumbered the military in the National Security Council. The bindingness of the Council's decisions was diminished to a certain extent. The use of "regarded" in the phrase, "Council decisions are regarded by the government," was changed to "assessed" instead. In this way, the trend of gradually consolidating the function and structure of the National Security Council in favour of the military ever since the 1960 Constitution was interrupted to some degree.

(5) In the aftermath of WW2, external dynamics exerted themselves on Turkey; influenced by the developments in Europe, Turkey adopted the multi-party system in an attempt to integrate with the West and to enter NATO (1951). During this period, the General Staff was subordinated to the Ministry of National Defense, and the General Staff lost its position as being above parties. With the 1960 military coup, the traditional tutelage model was adopted once again.

(6) Murat Önder, Ülkü Nur Zengin, "AK Parti döneminde asker-sivil ilişkileri", Hüseyin Şeyhanloğlu, Türkiye'nin Siyasi Hayatı, KDY, 2020 içinde, ss. 359-383

III. VESAYET DÜZENİNDE KIRILMALAR

1950-1960 arası⁽⁵⁾, istisna olarak bir kenara konulursa, geleneksel vesayet yapısında sapma/kırılma yaşanması için 2000'li yılları beklemek gerekmiştir. Kırılmanın itici gücünü Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olma çabaları, bu istikamette izlediği politikalar oluşturmuştur. Bunun yanında, son askeri müdahale 28 Şubat 1997'nin mağdurlarının 2002 Kasım ayında iktidara gelmesi, askeri otoriteyle yaşadıkları gerilim ve denetim mücadelesi askeri vesayet modelinde yaşanan kırılmalarda önemli bir rol oynamıştır.

2000'li yılların ilk 10 yılını kapsayacak demokratik düzeltme ve reformlar serisi bu çerçevede tetiklenecektir.

Ankara'nın AB'ye tam üyeliği başvurusu 1999'da kabul edilir ve 1999-2005 arası, Türk hükümetleri Kopenhag kriterlerine uyum programları izler. Nitekim 2001 ve 2004 yılında yapılan değişikliklerle anayasanın yaklaşık üçte biri değişmiştir. Bu dönemde kimi yasaların, Kopenhag kriterleri çerçevesinde anayasada yapılan değişikliklerle uyumlu hale getirilmesi amaçlayan ve 'AB uyum paketi' olarak adlandırılan 8 kanun değişiklik paketi çıkarılmıştır.⁽⁶⁾

İlk adım 2001 Anayasa değişiklikleriyle atıldı. MGK'da askeri otoritenin sayısal üstünlüğü sivilin lehine bozuldu. MGK kararların bağlayıcılık düzeyi düşürüldü. "Kurul kararları hükümet tarafından dikkate alınır ibaresi" yerini "değerlendirilir" ifadesine bıraktı. Bu yolla, 1960 Anayasası'yla başlayan, Milli Güvenlik Kurulu'nun işlev ve yapısını tedrici olarak asker lehine pekiştiren trend bir ölçüde kesintiye uğradı.

(5) 2. Dünya savaşı sonrası dış dinamiklerin etkisi kendisini göstermiş, Türkiye, Avrupa'daki iklim ve gelişmelerin etkisiyle, Batı'ya entegre olma ve NATO'ya girme (1951) çabalarıyla çok partili siyasi sisteme geçmişti. Bu dönemde, Genelkurmay Başkanlığı Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanacak, Başkanlık partiler üstü konumunu yitirecekti. 1960 askeri darbesiyle tekrar geleneksel vesayet düzenine dönecekti.

(6) Murat Önder, Ülkü Nur Zengin, "AK Parti döneminde asker-sivil ilişkileri", Hüseyin Şeyhanloğlu, Türkiye'nin Siyasi Hayatı, KDY, 2020 içinde, ss. 359-383

This symbolic start was followed in the first year of AK Party rule, in July 2003, with the seventh EU harmonisation package, which coincided with the expectations of the European Union. The package made changes to the National Security Council and the Law on National Security Council General Secretariat, redefining the responsibilities of the council. The aim was to turn the Council into an advisory rather than “guiding” entity. The practice of appointing the National Security Council's General Secretary upon the Chief of General Staff's recommendation and approval was ended, and a precedent was set to appoint the secretary from a civilian as well as a military background. In this way, the secretariat was separated to some extent from the military headquarters, of which it was a virtual part. In December 2003, the secret bylaw regulating the duties and operating principles of the General Secretariat of National Security Council was abolished. The administrative powers of the General Secretariat, which allowed it to function as a secret executive body, were terminated. The same package also partially changed the regime of total unchecked military spending and properties. It was decreed that the Court of Accounts would be able to inspect institutions not subject to inspection upon the request of the Parliamentary Speaker's office (for privatisation, incentive, debt and credit practices). The package also put an end to civilians being brought to trial in military courts.

The eighth harmonisation package, passed in 2004, memberships appointed by the military and military organisations in high councils and certain constitutional organisations were abolished. The nomination of members to the Council of Higher Education and the Radio and Television Supreme Council was also brought to an end. The General Secretary of the National Security Council was removed from membership of the Communications Board. The practice of appointing a National Security Council member to the board of the Protection of Minors from Sexually Explicit Materials was also brought to an end.

“With the Law on Public Finance Management and Control, which came into effect in 2005, non-budgeted use of funds was abolished; the military, the largest spender of non-budgeted funds, was thus brought into a budgetary discipline... The budgets of the National Intelligence Organisation and National Security Council, as well as the administrative budget of the Defense Industry Undersecretariat were included in the state budget for 2006.”⁽⁷⁾

(7) ibid.

Bu simgesel başlangıcı, AK Parti iktidar ilk yılında, Temmuz 2003'te tarihinde, AB'ye 7. Uyum paketiyle gelen, Avrupa Birliği'nin beklentileri doğrultusunda kuvvetli bir hamle takip etti. Paket, önce, Milli Güvenlik Kurulu ve MGK Genel Sekreterliği Kanununda değişiklik yapılarak bu kurulun görevleri yeniden tanımladı. MGK'ya “yön veren” bir yapı olmaktan çok bir “danışma kurulu” statüsü kazandırılmak istendi. MGK Genel Sekreteri'nin Genelkurmay Başkanı'nın önerisi ve onayıyla atama usulüne son verildi ve siviller arasından da tayin edilebilmesinin önü açıldı. Bu yolla sekreterlik fiilen parçası olduğu ordu karargahından bir ölçüde koparıldı. Aralık 2003'te bu kez MGK Genel Sekreterliğinin görev ve çalışma esaslarını düzenleyen gizli yönetmelik yürürlükten kaldırıldı. Genel Sekreterliğin gizli bir yürütme organı çalışmasına imkan sağlayan icrai yetkilerine son verildi. Aynı paketle, askeri harcamalar ve mallara ilişkin mutlak denetimsizlik rejimi kısmen değiştirildi. Sayıştay'ın TBMM Başkanlığı talebi üzerine denetimine tâbi olmayan kurumları da (özelleştirme, teşvik, borç ve kredi uygulamaları açısından) denetleyebileceği hükme bağlandı. Paketle, en nihayet, sivillerin askeri mahkemelerde yargılanmasına son verildi.

2004 tarihli 8. Uyum paketiyle üst kurullar ve kimi anayasal kuruluşlardaki asker ve askeri yapıların seçtikleri üyelikler ilga edildi. Yüksek Öğretim Kurulu ve Radyo-Televizyon Üst Kurulu'na Genelkurmay Başkanlığı ve MGK'nın aday göstermesine son verildi. MGK Genel Sekreteri Haberleşme Kurulu üyeğinden çıkarıldı. Küçükleri Muzır Neşriyattan korunmasıyla ilgili kurula MGK üye seçilmesi uygulaması kaldırıldı.

“2005'te yürürlüğe giren Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile bütçe dışı fon kullanımı kaldırılarak, en fazla bütçe dışı fon kullanan ordu, bütçe disiplini içine alındı... Milli İstihbarat Teşkilatı ve Milli Güvenlik Kurulu'nun bütçeleri ile Savunma Sanayi Müsteşarlığı'nın idari bütçesi 2006 yılı devlet bütçesine dahil edildi.”⁽⁷⁾

Sivilleşme (demilitarizasyon) sürecinin kritik dönemlerden biri, 2010 Anayasa referandumuyla onaylanan anayasa değişiklikleri oldu. Tayin, atama, tasfiyeleri belirleyen Yüksek Askeri Şura kararları yargı denetimine açılarak ordunun en önemli idari özerklik aracına neşter atıldı. Anayasa'nın, 12 Eylül darbecilerinin tasarruflarını yargı denetimi dışında bırakan geçici 15. Maddesi kaldırıldı.

(7) A.g.m

One of the crucial turning points in the demilitarisation process came with the constitutional reforms which were passed with the 2010 Constitutional referendum. The decisions of the Supreme Military Council, which determined appointments, assignments and discharges, were brought under judicial review, thus undermining the military's most important instrument of administrative autonomy. The provisionary Article 15 of the Constitution, which protected the practices of the 12 September putschists from judicial review, was abolished. The same year, the EMASYA (short for security, order, cooperation) Protocol, which allowed the military to take initiative in domestic politics where it saw fit, and which really served to militarise the domestic security services, was abolished as a coup was simulated in a military drill (2010). The new Court of Accounts Law, passed in 2011, increased civilian control over the military. Within this framework, all non-reviewed, non-budgeted funds, heavily used by the military, were abolished and a Security Sector Control Group was established within the Court of Accounts.

In 2013, the definition of the military in the Internal Service Law of the Armed Forces was changed. In defining the duties of the military, the phrase "Protecting and defending the Republic" was replaced with "Protecting the Turkish homeland against external threats and dangers" (2013).

These were revolutionary steps during the period; however, they were quite deficient with regard to universal standards, and were also insufficient to end the military tutelage. Indeed, the inspection of military properties and spending was never brought up to the standards of democratic states of law. The functioning of the National Security Council became partially civilian; however, the pervasive mentality of national security which kept politics under its control persisted. Other pillars of the military tutelage system, such as the Chief of General Staff's responsibility mechanisms, military centralisation, military high courts and the two-pronged state mentality they caused, remained as they had been.

It must be noted that these developments were accompanied by rising tensions between the military and the civilian parties. As the government made progress with the Copenhagen criteria harmonisation reforms, and attempted to expand the sphere of politics against the military and eliminate the threats against itself, the military authority tried to preserve its former functions, resisted the changes and continued to participate in politics.

The Gülen Community, the true meaning of whose actions and intentions was revealed years later, also played an important role in this process. Making use of the general atmosphere of democratisation, and with the support of the government and the reformist groups, the Gülen Community used its members in the security forces

Aynı yıl, askeri bir tatbikatta darbe simülasyonu yapılması üzerine, bu planda kullanılan, esasen iç güvenlik hizmetleri militerleştiren, ordunun gerekli gördüğü durumlarda iç siyasi olaylarda inisiyatif kullanmasına imkan veren EMASYA Protolünü ilga edildi (2010). 2011'de kabul edilen yeni Sayıştay Kanunu'yla ordu üzerindeki sivil denetim arttırıldı. Bu çerçevede denetim harici kalan, ordunun yoğun olarak kullandığı bütçe dışı fonlar kaldırıldı ve Sayıştay bünyesinde Güvenlik Sektörü Denetim Grubu kuruldu.

2013 yılında İç Hizmet Kanundaki askerlik tanımı değişti. Ordunun göreviyle ilgili "Cumhuriyeti koruma ve kollama ibaresi" kaldırıldı, yerine "yurtdışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı Türk vatanını savunmak" ifadesi geldi. (2013).

Bu adımlar atıldıkları dönemde, birer küçük devrim niteliği taşımakla birlikte, evrensel standartlara göre oldukça geride, ülkedeki askeri vesayet düzenini kırmak bakımından yetersizdiler. Nitekim, askeri mallar ve harcamaların denetimi demokratik hukuk devletlerindeki standartlara ulaşamadı. Milli Güvenlik Kurulu'nun işleyişi kısmen sivilleştirildi ancak, kapsayıcı, siyaseti kuşatan milli güvenlik kavramı varlığını sürdürdü. Genelkurmay Başkanının sorumluluk mekanizması, ordu içi merkezileşme, askeri yüksek mahkemeler üzerinden iki başlı devlet gibi vesayet düzeninin diğer kurucu ayakları oldukları yerde kaldı.

Bu gelişmelerin asker-sivil gerginliğiyle birlikte yaşandığını belirtmek gerekir. Siyasi iktidar, Kopenhag kriterlerine uyum reformlarıyla yol alır, asker karşısında siyaset alanını genişletmek ve kendisine yönelen tehditleri bertaraf etmek isterken, askeri otorite eski işlevini korumaya çalışmış, değişim hamlelerine karşı direnmiş, siyasete ağırlığını koymuştu.

Bunların yanında eylemleri ve niyetinin üzerindeki örtü yıllar sonra kalkacak Gülen Cemaati de bu süreçte önemli bir faktör olmuştur. Bu cemaat emniyet ve yargıdaki yapılanmasıyla, demokratikleşme iklimini kullanarak, hükümetin ve reformcu çevrelerin desteğiyle, ordunun kemalist-modernist kadro ve zihniyetini hedef almış ve bunda "başarılı" olmuştur.

Bu dönemde asker-sivil arasındaki ilk gerginlik, askeri müdahale iddiaları ve beklentilerine neden olacak sertlikte, Kıbrıs konusunda yaşandı. Ordunun komuta kademesi ANNAN Plan'ına karşı açık tavır aldı, iktidara uyarılarını ve baskısını özellikle basın yoluyla yaptı. (2004).

Askerin elinden alınan ve hükümet tarafından hazırlanan, yıllarca ülkenin gizli anayasası ya da fiili yürütme programı olarak kabul edilmiş Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nin yeni içeriği, Milli Güvenlik Kurulu'nda asker-sivil arasında yeni bir bunalıma yol açtı. (2005).

and the judiciary in order to target the Kemalist-modernist mentality and groups within the military, and “succeeded” in persecuting them.

During this period, the first military-civilian tensions arose on the subject of Cyprus, and were so high as to start rumours, and even expectation, of a military intervention. The command echelon of the military explicitly took a stance against the Annan Plan, and broadcast warnings and applied pressure to the government using the press in particular (2004).

The National Security Policy Document, which for long years had functioned as a secret constitution or de facto executive programme, was now taken away from the military and prepared by the government; its new contents provoked another military-civilian standoff in the National Security Council (2005).

The objection of the Armed Forces to the document on the issues of PKK, Cyprus and the Aegean maritime territories was accepted. As a result of corrections in the National Security Council, the phrase, “the subordination of the General Staff to the Ministry of National Defense in the framework of harmonisation with the EU countries”, was changed to, “considering Turkey’s unique circumstances, the current arrangements must continue”. This was widely interpreted as the reemergence of the National Security Council, which had been reduced to an advisory board following the legal reforms, as an actor in its own right, and it was assumed that the military was putting up a resistance, and persisting in interfering in politics.⁽⁸⁾ The Law on the Fight Against Terrorism caused another crisis between the government and the military (2006).

In an indictment drawn up after a bookstore bombing in Şemdinli (in Turkey’s South-east region) the then-Commander of the Land Forces General Yaşar Büyükanıt was accused of establishing a gang within the military hierarchy. In later years, it emerged that the indictment had been prepared by the Gülen Community.

From 2007 onwards, the tensions rose even higher. The armed forces were alarmed by the Presidential elections, and the possibility of a first lady in hijab. The Chief of General Staff Büyükanıt expressed the military’s opinion when he said: “a genuine President, not just a so-called one”. In the “republic rallies” that took place in the run-up to the elections, military troops in civilian clothing participated, and the sec-

(8) Ferda Balancar, Esra Elmas, “Askerin Siyasete Müdahaleleri ve Ordu İç Siyasallaşma”, Ali Bayramoğlu, Ahmet İnel, “Almanak Türkiye 2006-/2008, Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim” içinde, TESEV yayınları, 2008, TESEV Yay., ss 185-19

Silahlı Kuvvetlerin bu belgeye ilişkin PKK, Kıbrıs ve Ege karasuları konularındaki itirazları kabul edildi. Belgede yer alan “AB ülkeleriyle uyum çerçevesinde Genelkurmay Başkanlığı’nın Milli Savunma Bakanlığı’na bağlanması” ifadesi, MGK’da yapılan düzeltmeler sonucunda, ‘Türkiye’nin özel koşulları dikkate alınarak, mevcut konunun devam etmesi gerektiği’ şeklinde değiştirildi. Bu durum, kamuoyunda yasa değişikliği sonrasında rolü “danışma kurulu” statüsüne indirgenen MGK’nın yeniden aktör olarak öne çıkması, askeri direnç ve ordunun siyasete müdahalesi olarak yorumlandı.⁽⁹⁾ Hükümet ve asker arasında bir başka gerilim Terörle Mücadele Yasası’nın içeriği konusunda yaşandı (2006)

Güneydoğu’da Şemdinli şehrinde bir kitapçının bombalanması üzerine hazırlanan iddianamede, dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Yaşar Büyükanıt ordu hiyerarşisi çerçevesinde çete kurmakla suçlandı. Bu iddianamenin de bir Gülen Cemaati eylemi olduğu dahaki yıllarda ortaya çıktı.

Gerilim 2007 yılından itibaren daha da sertleşti. Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve başörtülü bir first lady ihtimali silahlı kuvvetleri hareket geçirmişti. Genelkurmay Bakanı Büyükanıt “sözde değil, özde cumhurbaşkanı” sözleriyle ordunun tavrını ortaya koymuş, seçim öncesi düzenlenen cumhuriyet mitinglerine, sivil giysilerle ordu birlikleri katılmış, laik kesim ordu tarafından bu mitingler için seferber edilmişti. Bu dönemde Hrant Dink öldürüldü. Misyoner cinayetleri işlenmeye başladı ve ülkeye istikrarsız bir iklim hakim oldu.

Bir sonraki aşamada, Genelkurmay Başkanlığı (hükümetin sert yanıt verdiği) 27 Nisan 2007 muhtırasını vermiştir. Takiben Anayasa Mahkemesi başka birçok kurumu etkilemiş, kimi siyasi partilerle ilişki kurmuş, Türk kamuoyunda 367 krizi⁽⁹⁾ olarak bilinen bir tabloyu üretirken, sistemi bloke etmiş ve cumhurbaşkanlığı seçimini engellemişti. Erken seçimde AK Parti’nin yüzde 47’lik bir oy oranına ulaşması bu çatışma ve etrafında oluşan kutuplaşmanın sonucuydu.

(8) Ferda Balancar, Esra Elmas, “Askerin Siyasete Müdahaleleri ve Ordu İç Siyasallaşma”, Ali Bayramoğlu, Ahmet İnel, “Almanak Türkiye 2006-/2008, Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim” içinde, TESEV yayınları, 2008, TESEV Yay., ss 185-19

(9) Anayasa’nın 102. maddesine göre cumhurbaşkanı seçilebilmek için, ilk iki turda nitelikli çoğunluk (367 oy), sonraki iki turda ise salt çoğunluk (276 oy) aranıyor. Mahkeme, askerlerin telkinleriyle anayasada belirtilen 367’nin sadece karar yeter sayısı değil, aynı zamanda toplantı yeter sayısı olduğunu katarını verdi. AK Parti’nin 354 sandalyesi bulunuyordu. Diğer partiler oturuma katılmayınca ve sistem bloke oldu.

ular sections of society were mobilised by the military in order to participate in these rallies. During this period, the journalist Hrant Dink was assassinated. Christian missionaries began to be murdered, and overall, an atmosphere of instability reigned in Turkey.

Next, the General Staff issued the 27 April 2007 memorandum, to which the government strongly reacted. In the same period, the Constitutional Court influenced a number of other institutions, established relations with some political parties, and created what is now known as the “367 crisis”⁽⁹⁾, preventing the Presidential elections from taking place. As a result of this conflict and the resulting polarisation, AK Party won 47% of the popular vote in the snap elections.

After the snap election, Abdullah Gül, whose Presidency had been prevented before, was once again nominated by the AK Party, and became the President. However, the military kept the “hijabi first lady” crisis alive for a long time, while expressing its displeasure by disobeying the protocol concerning the President.

Eventually, a closure case against the AK Party was brought. The government reacted to this development with a series of investigations and trials such as Ergenekon-Sledgehammer-Spy, the first of which began in 2008. These trials were essentially manufactured by the Gülen Community, and truths were mixed up with falsehoods; by means of systematic arrests and discharges, the military was placed under considerable pressure. The military declined, both institutionally and politically.

Since this decline happened as a result of moves that were inextricably linked to Gülenist conspiracies, Turkey paid a price. The discharges within the military meant that the Gülenist groups which had infiltrated the military were able to assume influential positions, a fact which became clear only in 2016. During this process, then, the military became politicised in a wholly different way.

From 2011 onwards, as the traditional military ideology and groups declined, another kind of tension began to dominate the political sphere. Between the government and the Gülen Community, a struggle for power arose, and this struggle peaked in 2013 and 2014.⁽¹⁰⁾ The military was replaced by the Gülen Community in the ongoing power struggle, and this internal fight culminated in the coup attempt of 2016.

(9) According to Article 102 of the Constitution, the first two rounds required a qualified majority (367 votes) whereas the following two rounds required absolute majority (276). On being prompted by the military, the court ruled that the “367” in the Constitution referred not just to the quorum of decision, but also the quorum of meeting. The AK Party had 354 seats; when the other parties did not participate, the system stopped functioning.

(10) In 2013, the 17-25 December crisis, where the Gülen Community tried to overthrow the government through a series of corruption cases, took place. In 2014, the Gülenist-allied security personnel’s illegal recordings of the members of the government were leaked to the press and to social media as a sequel to the 2013 crisis.

Bu seçimden sonra daha önce cumhurbaşkanlığı engellenen Abdullah Gül, AK Parti tarafından tekrar aday gösterilip ve Çankaya’ya çıktı. Ancak askeri otorite uzunca bir süre başörtülü first lady krizini canlı tuttu, cumhurbaşkanı karşısında protokol kurallarına uymayarak tepkisini sürdürdü.

Bir süre sonra AK Parti’ye kapatma davası açıldı. Siyasi iktidar, bu gelişmelere yanıtını ilki 2008’de başlayan Ergenekon-Balyoz-Casusluk gibi soruşturma ve davalarla verdi. Esasen Gülen Cemaatinin doğru ile yanlış karıştırıp ürettiği bu davalar, askere yönelik sistematik tutuklama ve tasfiyelerle askeri kurum üzerinde ciddi bir baskı kurdu. Ordu kurumsal olduğu kadar siyaseten de getirildi.

Bu gerilemenin Gülen kumpaslarıyla iç içe giren hamlelerle gerçekleşmesi, Türkiye’ye başka bir bedel ödetti. Orduda yaşanan tasfiyeler, orduya sızmış Güleni grupların, ancak 2016’da fark edileceği üzere, kilit noktalara yerleşmesini sağlamıştı. Bu, ordunun bir diğer açıdan siyasileşme süreciydi.

2011’den itibaren geleneksel askeri ideoloji ve kadroları iyice geriye itilirken, siyasi arenayı bir başka gerginlik kuşatmaya başlamıştır. Bu gerginlik, hükümet ile Gülen Cemaati arasında iktidarın kontrolü mücadelesiyle baş göstermiş, 2013 sonu ve 2014’te⁽¹⁰⁾ doruk noktasına ulaşmıştır. Hakim iktidar savaşlarında ordunun yerini Gülen Cemaatinin almasıyla başlayan bu iç kavga, 2016 darbe girişimine yol açmıştır.

(10) 2013’te bir dizi yolsuzluk dosyasının ortaya çıktığı ve bu dosyalar üzerinden cemaatin hükümeti devirmeye çalıştığı 17-25 Aralık krizi yaşanmıştır. 2014’te ise bu krizin devamı olarak Gülen kontrolündeki emniyetçilerin hükümete yönelik yaptığı illegal dinlemeler basına ve sosyal medyaya sızdırılmıştır.

IV. THE COUP ATTEMPT OF 15 JULY

The coup attempt of 15 July 2016 was a very important instance of the military-politics relationship. At the same time, the 15 July coup attempt was different from the previous coups and uprisings Turkey has experienced. The previous attempts were all the result of the interventionist tradition of the military tutelage system, and of the military ideology. 15 July stands considerably apart from these previous instances. The coup attempt was the ultimate stage of a power struggle which had been going on between two civilian and political groups since 2011 where the military was finally made to participate in the conflict.

At the same time, the military aspect of the coup attempt should not be downplayed. No matter who its perpetrators were, or what their true aim was, the coup attempt of 15 July is a part of the series of coups and coup attempts that Turkey has experienced. Indeed, Turkey experienced a military coup attempt in the first quarter of the 21st century; its Parliament suffered bombings, its intelligence organisation was besieged, special operations headquarters attacked, TV channels raided, the Chief of General Staff taken hostage, 248 lost their lives and a worse catastrophe was only barely avoided.

Each and every coup – or attempted coup – is a political intervention on the part of the armed forces. It represents a dominant political tendency within the military, of groupings, and of the actual and mental possibilities of such groupings. Considered in this light, 15 July is not different from the other coups and attempted coups. Indeed, half of a total of 360 generals and admirals were discharged from the military on counts of participating in the coup, or of aligning with the participants of the coup, and were brought before the court. We must keep in mind that these lieutenant generals, major generals and admirals were not just members of the Gülen Community, but also members of the military who had risen through the ranks throughout years in a network of relationships based on loyalty. Also, even though the coup attempt was commanded by Gülenist officers, some soldiers participated in the coup attempt after having weighed the balance of power. Had the 15 July coup attempt succeeded, government coalition might have been formed between the Gülenist organisation and the other groups.

That the military was the dependent variable of a power struggle on 15 July meant both something new, and also a return to the past in terms of the interventionist tutelage system. The novelty was that the military was instrumentalized by an organization; the return was signalled by the manner in which the coup attempt was carried out.

IV. 15 TEMMUZ 2016 DARBE GİRİŞİMİ

15 Temmuz 2016 darbe girişimi asker siyaset ilişkisinin son önemli örneğiydi. Bununla birlikte, 15 Temmuz kalkışması Türkiye'nin alışık olduğu darbe ve girişimlerinden farklıdır. Daha önceki müdahaleler “askeri ideoloji”ye endeksli, vesayetçi müdahale geleneğinin ürettiği durumlardı. 15 Temmuz bu geleneğinin önemli ölçüde dışında yer almıştır. Darbe girişimi, çıkış olarak iki sivil, siyasi grup arasındaki 2011'den beri süren iktidar kavgasının, ordunun devreye sokulmasıyla yaşanan son aşamasıdır.

Bunlara rağmen darbe girişiminin ordu boyutu hafifsenemez. 15 Temmuz hangi istikamete, kim tarafından, hangi güdüyle gerçekleştirilmiş olursa olsun, ülkedeki darbeler ve darbe girişimleri zincirinin bir halkasıdır. Nihayet Türkiye, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde bir askeri darbe girişimi yaşamış, parlamentosu bombalanmış, istihbarat örgütü kuşatılmış, özel hareket merkezi vurulmuş, televizyonları basılmış, Genelkurmay Başkanı esir alınmış, 248 kişi hayatını kaybetmiş, felaketin eşliğinden dönmüştür.

Her darbe ya da darbe girişimi silahlı gücün siyasete müdahalesini ifade eder. Orduda hakim bir siyasi eğilime, gruplaşma risklerine, bunun fiili ve zihni imkanlarına işaret eder. 15 Temmuz bu bakımdan diğer darbelerden ve darbe girişimlerinden ayrılmaz. Nitekim toplam 360 general ve amiralin yarısı darbeci olmak veya darbeye yakın durmak gibi gerekçelerle ordudan atılmış, yargı önüne çıkarılmıştır. Korgeneral, tümgeneral ve amiral rütbesinde bu kişilerin sadece Gülen Cemaa-ti üyesi değil, aynı zamanda uzun yıllar sadakat ilişkileri içinde rütbe almış bir ordu mensubu olduklarını göz ardı etmemek gerekir. Kaldı ki, bu darbe girişimde kumanda merkezini Gülenli subaylar oluştururken, kimi askerlerin darbeye girişimine güç dengelerine bakarak katıldıkları da tespit edilmiştir. Ayrıca 15 Temmuz darbe girişimi başarılı olsaydı, muhtemelen FETÖ ile diğer gruplar arasında bir yönetim koalisyonu kurulabilirdi.

Bunlar yanında, 15 Temmuz'da ordunun bir iktidar savaşının bağımlı değişkeni olması, vesayetçi müdahale geleneğine hem yeni bir unsur eklemiş, hem bir geri dönüşü ifade etmiştir. Yeni olan, ordunun bir örgüt tarafından bir araç olarak kullanılmasıdır. Geri dönüş ise darbe tarzının işaret ettiği bir durumdur.

1960 askeri müdahalesi sonrası Türkiye'de ordunun siyasete dair tutum ve yapının iki istikamette gelişmişti. İlk istikamet, askeri alanının, sivil-siyasi alan karşısında mevzuat vesilesiyle sistematik genişlemesiydi. İkinci istikamet ise ordunun bütünlüğü korumak ve siyasi etkinliği arttırmak gerekçesiyle siyasi işlevin

Following the military intervention in 1960, the military's approach towards politics and its organisation progressed along two separate trajectories in Turkey. The first was that thanks to legislation, the military sphere systematically expanded compared to the politics-civilian sphere. The second trajectory was that in order to safeguard its integrity and increase its political activities, the institutional quality of the political function was developed. The aim was to bind the political interventions of the military at every level to the chain of command. This was considered to be a central sensibility for the military; its construction and establishment took quite some time. The series of uprisings initiated by certain military groups, such as those of 27 May 1960, 22 February 1962, 21 May 1962 and 9 March 1972, came to an end with the 15 March 1971 memorandum and the 12 September 1980 coup, as the military institution mobilised as a whole. In this context, 15 July is a return to the fragmented style of before, to internal politicisation and polarisation.⁽¹¹⁾ Considering how one thirds of the generals were members of the Gülen Community, it must be noted that the identities of "soldier" and "community member" were often inextricably simultaneous. In itself and as regards the future, this is a crucial aspect of the matter.

All these points demonstrate that the military-politics relationship in Turkey is still quite delicate.

kurumsal niteliğinin geliştirilmesiydi. Askerin her düzeyde siyasi müdahalesinin emir-komuta zincirine bağlanması hedeflenmişti. Bu hassasiyet ordu bakımından en kritik hususlardan birisi kabul edilmiş ve inşası ve yerleşmesi zaman almıştı. Kimi asker grupları tarafından başlatılan 27 Mayıs 1960, 22 Şubat 1962, 21 Mayıs 1962, 9 Mart 1971 girişimleri defteri bu çerçevede, ordu kurumunun bütün olarak harekete geçtiği 12 Mart 1971 muhtırası ve 12 Eylül 1980 darbesiyle kapanmıştı. 15 Temmuz eski parçalı müdahale tarzına, iç siyasallaşmaya ve ayrışma-çatışmalara geri dönüşü ifade eder."⁽¹¹⁾ Kaldı bu parantez dahilinde bile mevcudun üçte birini oluşturan cemaat mensubu generaller dikkate alındığı zaman, asker rolü-kimliği ile örgüt mensubu kimliğinin yan yana ve iç içe yaşadığını göz ardı etmemek gerekir. Bu durum, kendi başına ve ileriye yönelik olarak kritik önemdedir.

Tüm bu unsurlar, Türkiye'de asker-siyaset ilişkilerinin hala ne denli hassas olduğunu göstermektedir.

(11) Ali Bayramoğlu, 15 Temmuz ve Asker-Sivil İlişkileri, perspektif.online, 5 Ağustos, 2020

(11) Ali Bayramoğlu, 15 Temmuz ve Asker-Sivil İlişkileri, perspektif.online, 5 Ağustos, 2020

V. THE OUTCOMES OF THE COUP ATTEMPT

The coup attempt had specific and permanent effects on the Turkish political system and state structures. Among these, two outcomes in particular deserve to be mentioned.

The first outcome was a state crisis, which came about because state institutions were being controlled by the Gülen Community. The crisis had a swift and striking influence on political alliances, and this influence itself was determinative in certain aspects of the military-civilian relationship, as well as the Kurdish issue.

The second outcome was the direct influence of the coup attempt on the military-civilian relationship. The coup attempt occasioned a number of precautionary packages, and triggered new legislation concerning the military. These regulations were a continuation of the reform activities of 2003-2011.

The first outcome

15 July came as a total shock for political perceptions in Turkey and turned political positions upside down. The veil of secrecy over the security and judiciary strategies, which had prevailed since 2010 when the Gülenists assumed critical power within the state, was gradually lifted and as a result, almost all sectors of society began to retrospectively interpret, analyse, explain and rearrange past events. In time, the conspiracies inherent in the political developments of the 2010-2015 period came to exert a considerable weight on Turkey as a whole, and among actors who had formerly been antagonistic toward one another, new political alliances against the common enemy arose.

The convergence of the Kemalist officers and the AK Party; their new, shared struggle and sensibilities is an important development in this regard. The nationalist tendencies of the public supported this convergence, and MHP, the representative of the extreme right-wing, traditional nationalism also supported it. The cooperation of the actors in question began with a series of discharges from state institutions and the politicisation of the judiciary; later on, it evolved into an informal alliance based on their mutual need for one another, as well as a distrust of the outside world, resistance to threats and dangers, and the wish for a securitarian restoration of the system. In addition to the Gülenist insurrection and the state crisis, the specific manifestations of the Kurdish issue from 2015 onwards in Turkey (insurrections) and in Syria (the deployment of the PKK) also became influential in this convergence.

The constitution which was put to the referendum in 2017 was, in some ways, a product of the common sensibilities concerning these issues. The following words

V. DARBE GİRİŞİMİNİN SONUÇLARI

Darbe girişiminin Türk siyasal sistemi ve devlet yapılanması üzerinde spesifik ve kalıcı etkilerdi oldu. Bu bakımdan iki sonuçtan özellikle söz etmek gerekir.

İlk sonuç, devlet kurumlarının Gülen Cemaati tarafından kontrol edilmesinin ortaya çıkmasıyla doğan devlet krizidir. Bu kriz hem siyasi ittifaklar üzerine hızlı ve çarpıcı bir etki yapmış, hem bu etkinin asker-sivil ilişkileriyle ve Kürt meselesiyle ilgili belirleyici boyutları olmuştur.

İkinci sonuç ise darbe girişiminin, asker-sivil ilişkileri düzenine doğrudan etkisidir. Kalkışma, birçok tedbir paketini devreye sokmuş, orduya yönelik yeni düzenlemeleri tetiklemiştir. Bu düzenlemeler, dolayısıyla, 2003-2011 arası reform hamlelerinin devamı niteliğinde olmuştur.

İlk sonuç

15 Temmuz, ülkede bir siyasi algı sarsıntısına yol açarak, siyasi dengeler ve pozisyonları altüst etmiştir. Gülencilerin devleti içinde edindikleri güçle 2010'dan itibaren izledikleri emniyet ve yargı stratejisinin üzerindeki perde kademeli olarak kalkmış ve bu, kimi istisnalar dışında, tüm kesimler için geriye dönük bir okuma, düzeltme, açıklama, kurgu mekanizmasını tetiklemiştir. Zamanla 2010-2015 arası siyasi gelişmelerdeki kumpas ve yönlendirilme boyutu ülkenin üzerine tüm ağırlığıyla çökmüş, bu çerçevede bir süre önce çatışan aktörler arasında ortak hasıma doğru yeni siyasi yakınlaşmalar ve ittifaklar doğmuştur.

Kemalist askerlerle AK Parti arasında yakınlaşma, ortak mücadele, ortak bir hassasiyetin doğması önemli bir veridir. Bu yakınlaşmaya toplumdaki ulusalcı eğilim destek vermiş, aşırı sağcı geleneksel milliyetçiliğin taşıyıcısı MHP katılmıştır. Bu aktörler arasında iş birliği devlet kurumlarındaki tasfiyeler ve yargının siyasallaşmasıyla başlamış, bu durum daha sonra birbirlerine duydukları siyasi ihtiyaç üzerinden "dış dünyaya güvensizlik, tehdit-tehlikeye direnç ve sistemin güvenlikçi restorasyon"u ortak paydasında enformel bir ittifaka doğru evrilmiştir. Bu yönelimde Güleni ayaklanma ve devlet krizi kadar, 2015'ten itibaren Kürt meselesinin Türkiye'de (ayaklanmalar) ve Suriye'de (PKK'nin konuşlanması) aldığı biçim de etkili olacaktır.

2017'de referanduma sunulan anayasa bir bakıma bu konulardaki ortak hassasiyetin bir ürünü olmuştur. Mesut Yeğen'in bu konudaki şu tespiti önemlidir: "MHP'nin ve ulusalcıların Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı sistemi önerisi üzerinde uzlaşma-

of Mesut Yeğen regarding this issue bear repeating: “The state of the Kurdish issue in both Turkey and Syria around 2015 became a leading factor in how the MHP and the nationalists came to an agreement on Erdoğan’s proposal of an executive presidency. Both Erdoğan and those who agreed to support him were convinced that the presidential system was a way to rearrange the state organisation in order to fight the Kurdish issue, and also to reduce the decisive role of HDP – itself made an important actor by the Kurdish issue – in Turkish politics. In other words, Turkish politics in general became convinced to adopt the presidential system because, among other reasons, there was a widespread belief that this was the way to deal with the Kurdish issue and with Kurdish politics.”⁽¹²⁾

Within this framework, the AK Party government completely terminated its reformist policies and conciliatory approach to problem-solving, from which it had drifted away since 2015, at any rate. The Kurdish issue was identified as the load-bearing element of security policies both domestically and in the Middle East; the ruling alliance began to deny the existence of the problem, and associated all organisations, demands and attempts related to the issue with “terrorism”. The militaristic policy pursued in Syria and Iraq, the occupations and other military actions, the constant arrests aiming to remove Kurdish representation from Turkish politics, the discharges, the appointment of government trustees to replace democratically elected mayors – this wave of nationalistic-activist policies was really the defining feature of this alliance. The liquidation of the Gülenists from the military was accompanied by the restoration of the honour of the modernist-legalist section, and the controlled rise of this group to prominence. As such, the military authority and the political power – in other words, the Kemalists and the conservative – became somehow aligned. They positioned themselves against the Gülenists, the Kurdish movement, and liberal democrats. Anti-Kurdish sentiment held the alliance together. The traditional militarist-state outlook on the Kurdish issue thus coincided with the new right-wing populism’s outlook. As a result, the alliance of former antagonists was essentially based on a rejection of dialogue, discussion and demands, and a centralised “anti-politics” stance. The new political era was ushered in as a result of the policies enacted from 2016 onwards; of the political convergences, the changes brought about by the 2017 Constitutional referendum, the new organisation of the state, and the presidential system based on the *de facto* unity of powers. At the same time, we must note that notwithstanding the alliance between the ruling power and modernist actors, the dominant tensions between the Kemalists and the religious conservatives in Turkey persist, with occasional outbursts. Such tensions broke out recently in April 2021 when 104 retired admirals issued a declaration in which

(12) Mesut Yeğen, İttifaklar ve Kürt Meselesi, perspektif.onine, 7 Haziran 2021

sına yol açan faktörlerin en önemlilerinden biri Kürt meselesinin 2015 civarında Türkiye ve Suriye’de aldığı hal oldu. Erdoğan ve Erdoğan’ı desteklemeye ikna olanlar, cumhurbaşkanlığı sistemini hem devleti Kürt meselesiyle baş edecek şekilde yeniden düzenlemenin, hem de Kürt meselesinin büyüttüğü HDP’nin Türkiye siyaseti üzerindeki düzenleyici etkisini azaltmanın yolu olarak düşündüler. Uzun lafın kısası, Türkiye siyasetinin cumhurbaşkanlığı sistemine geçmeye ikna olmasının birkaç önemli sebebinden biri Kürt meselesiyle ve Kürt siyasetiyle bir başka biçimde uğraşmanın gerekli olduğu inancı oldu.”⁽¹²⁾

AK Parti yönetimi, bu çerçevede, 2015 itibariyle uzaklaşmaya başladığı reformcu politikalara ve sorunları uzlaşma/diyalog yoluyla çözme tutumuna tümüyle son vermiştir. Kürt sorunu ülke içinde ve Ortadoğu’da güvenlik politikalarının ana taşıyıcısı olarak tanımlanmış, kurulan ittifak bu sorunun varlığını reddeden, soruna ilişkin tüm temsili yapıları, talepleri, örgütlenmeyi “terör”le ilişkilendiren bir yol tutturmuştur. Suriye ve Irak’taki militarist politika, işgaller ve diğer askeri hamleler, Türkiye’de Kürt temsilini siyasi alandan kazımayı hedefleyen tutuklamalar, tasfiyeler, seçilmiş belediyelere kayyım atamalarla ilerleyen milliyetçi aktivist bir siyaset bu ittifakın asli politikasını oluşturmuştur.

Orduda Gülençilere yönelik temizlik, modernist ve legalist eğilime itibar iadesini ve bu grubun kontrollü olarak öne çıkmasını beraberinde getirmiştir. Bu, bir anlamda askeri otorite ile siyasi iktidar diğer ifadeyle Kemalistler ile muhafazakarlara yakınlaşmasına yol açmıştır. Karşı cephede ise öncelikle Gülençiler, Kürt hareketi, liberal-demokrat anlayış konumlandırılmıştır. Anti Kürt tutum ittifakta tutkal görevini görmeye başlamıştır. Kürt meselesinde geleneksel asker-devlet bakışıyla, yeni sağ popülizmin bakışı kesişmiştir.

Sonuç olarak, bir önceki dönemin antagonist aktörlerinin kurduğu bu ittifak temelde, öneri/tartışma/talep fikrini dışlayan, merkezin takdirine etmeye dayalı “siyaset karşıtı” bir hat oluşturmuştur. 2016 yılından itibaren izlenen politikalar, meydana gelen siyasi yakınlaşmalar, 2017 Anayasa referandumunun getirdiği değişikliklerle, bu çerçevede yeni devlet yapılanması ve fiili kuvvetler birliği düzenine dayanan cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle, yeni siyasi dönemi açmıştır. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, Türkiye’deki Kemalist/dindar hakim gerilimi, iktidar cephesiyle modernist aktörler arasındaki ittifaka rağmen sürmekte ve zaman zaman su yüzüne çıkmaktadır. 2021 Nisan ayı başında 104 emekli amiralin ideolojisi ve dış politika hakkında bir itiraz ve eleştiri bildirisi bu tür bir gerilimi bir kez ortaya çıkardı. Milli Savunma Bakanlığı’nın, Jandarma Kuvvetleri’nin, Emniyet Genel Müdürlüğü’nün yaptığı karşı açıklamalar, bildiride “cüppeli-sarıklı amirale” yapılan

(12) Mesut Yeğen, İttifaklar ve Kürt Meselesi, perspektif.onine, 7 Haziran 2021

they voiced their objection to the prevailing ideologies and foreign policy. The counter-statements issued by the Ministry of National Defence, the Gendarmerie Forces and the General Directorate of Security as well as the reference to a “robed, turbaned admiral” in the declaration, raised thoughts of actual and potential confrontations among competing tendencies in the military sphere, and of the new military organisation in general.

Another declaration that followed consolidated this thought even further. The following statements in particular from the second declaration helped to clarify the overarching theme of the first declaration, as well: *“We are deeply concerned that the latest military bylaw/code regulations might lead to the recruitment of individuals with reactionary and separatist views to the Turkish Armed Forces; individuals who may prevent the dissemination and adoption of those principles and the revolution we inherited from Atatürk, and of the Atatürkist System of Thought; individuals who endeavour to rip out the fundamental qualities of the Turkish Republic from the hearts of soldiers. We are concerned that these regulations may harm the unity and integrity of the Turkish Armed Forces, and the permanent, unchangeable fundamental qualities of the Turkish Republic (the quality of being a democratic, secular and social state of law).”*

In early June 2021, Minister of National Defence Hulusi Akar caused a similar uproar when he said, “there are some disrupters who are in the habit of targeting our military and its chain of command through their lies,” meaning the retired group of Kemalist generals and officers.⁽¹³⁾

The second outcome

With the state of emergency declared in the aftermath of the military coup attempt, decree-laws dominated the political system, and two mechanisms in particular became prominent. The first mechanism was a large-scale discharge and liquidation operation. Within this framework, one third of the military personnel was discharged from duty. The second mechanism concerned the restructuring of the state and changing the profile of civil servants through mass recruitment. In the framework of the second mechanisms, regulations concerning the military also become an important part of the state’s restructuring policies. A number of reforms were realised with the aim of preventing the use of military power to such ends as the 15 July coup attempt, to place a civilian check over this power, and finally, to root out Gülenists from their important positions within the military. These reforms concerned the organisation of the military and its mechanisms of authority and responsibility. The overly military institution and power was separated into parts in terms of functioning,

(13) <https://t24.com.tr/haber/hulusi-akar-in-ordu-bozanlar-sozleri-tartisma-yaratti-adresi-belli-olmayan-aciklamalar-yapmak-yerine-sayin-bakan-net-konusmalidir,957137>

gönderme, emekliler dahil askeri saha içinde yaşanan ve yaşanması muhtemel eğitim karşılaşmalarını ve yeni ordu yapılanmasını düşündürdü.

Bu bildiriye takip eden diğer bir bildiri bu düşünceyi daha da pekiştirmekteydi. Bu ikinci bildiriye şu ifadeler, ilk bildirinin arkasındaki ana motifi de tanımlıyordu: “Atatürk’ten miras aldığımız ilke ve devrimlerin, Atatürkçü Düşünce Sisteminin özümsemesi ve yaşam tarzı haline getirilmesine engel olabilecek, Türkiye Cumhuriyeti’nin temel niteliklerini askerin yüreğinden atmaya, TSK’ya irticai ve bölücü görüşleri benimsemiş kişilerin alınmasına yol açabilecek son askeri yönetmelik/yönerge düzenlemelerinin; TSK’nın birlik ve beraberliğine ve Türkiye Cumhuriyeti’nin değiştirilemez temel niteliklerine (demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti niteliği) bağlılığına zarar verebilecek özellikle olduğunu görmekten büyük kaygı duymaktayız.”

2021 Haziran başında bu kez Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar’ın, emekli Kemalist asker grubun hedef alarak yaptığı, “yalanla dolanla ordumuzu ve onun komuta heyetine dil uzatmayı adet haline getiren ordu bozanlar var” sözleri benzer bir tartışma yaratmıştı.⁽¹³⁾

İkinci sonuç

Askeri darbe girişimi sonrası ilan edilen olağanüstü halle birlikte sistem kanun hükmünde kararnamelere teslim olmuş, bu kararnamelerle iki mekanizma harekete geçirilmiştir İlk mekanizma büyük, kitlesel bir tasfiye ve temizlik eylemi olmuştur. Bu çerçevede ordu kadrolarının üçte biri tasfiye edilmiştir. İkinci mekanizma ise devleti yeniden kurma, kitlesel personel alımları devletin memur yapısını yenilemeye yöneliktir. İkinci mekanizma çerçevesinde, orduya yönelik düzenlemeler de devletin yeniden yapılanma politikasının önemli bir parçası olarak devreye girmiştir. Askeri gücün 15 Temmuz tipi kullanımlarını engelleme, bu gücü sivil denetim altında tutma, en nihayet Gülençilerin ordu kontrol ettiği köşe başlarını tümüyle ekarte etme mantığıyla bir dizi reform yapılmıştır. Bunlar, ordunun teşkilat yapısı ve yetki-sorumluluk mekanizmalarına ilişkin reformlardır. Aşırı merkezi askeri kurumu ve gücü, işleyiş, sorumluluk ve denetim açısından parçalara ayırmış, diğer ifadeyle askeri gücü tek elde toplayan modeli yürürlükten kaldırmış, sivil otoritenin kararlara etkin katılımını ön görmüş, mali, idari, askeri denetim mekanizmalarını demokratik ilke ayakları üzerine oturmıştır.

(13) <https://t24.com.tr/haber/hulusi-akar-in-ordu-bozanlar-sozleri-tartisma-yaratti-adresi-belli-olmayan-aciklamalar-yapmak-yerine-sayin-bakan-net-konusmalidir,957137>

responsibilities, and monitoring; in other words, the unity of powers model was abolished, the active participation of the civilian authority in decision-making processes was stipulated, and the mechanisms of financial, administrative and military monitoring were established on democratic principles.

These reforms, which continued and complemented AK Party's reforms from 2003-2013, were as follows:

- Rules, such as a particular rank and above, or the choice of a particular force, which had limited the political power in its appointment of a Chief of General Staff, were lifted.
- In order to prevent the concentration of the armed forces in one hand, the Chief of General Staff, as well as the Commanders of the Land, Air and Naval Forces were separately subordinated to the Minister of National Defence and were made accountable to him. The organisation of the General Staff and the Force Commands were also subordinated to the Ministry of National Defence.
- The military forces were divided. The Gendarmerie General Command and Coast Guard Command was separated from the military and subordinated to the Ministry of the Interior. Commander of the Gendarmerie was removed from the National Security Council.
- The Minister of National Defence became the decision maker in terms of appointing the force commanders, defining officer classes, determining the numbers of generals and admirals, recommending the time, place and agenda for the Supreme Military Council, and approving rank promotions.
- The procedure of appointing non-commissioned and commissioned officers through the recommendation of the force commands and the approval of the Minister of National Defence was established.
- War academies and military high schools training staff officers were shut down.
- The war academies were unified under the umbrella of a civilian university.
- Entrance to military schools was made available for the alumni of all high schools.
- The headquarters of the Ministry of National Defence was removed and became civilian.
- The military health facilities within the Turkish Armed Forces were subordinated to the Ministry of Health, the military shipyards and factories to the Ministry of National Defence. Barracks within urban centres were relocated to the countryside.
- With the Constitutional reforms of 2017, the Supreme Military Administrative Court and the Military Court of Cassation were both abolished.

As a result of these regulations, the military tutelage model legally came to an end.

AK Parti'nin 2003-2013 arası, ancak eksik kalmış reformların tamamlayıcısı ve devamı niteliğini taşıyan bu yeni adımlar, şöyle sıralanabilirler:

- Siyasi iktidarın genelkurmay başkanı seçimindeki tercihlerini sınırlayan, rütbe zorunluluğu, kuvvet tercihi gibi kurallar kaldırıldı.
- Silahlı gücün tek elde toplanması engellemek amacıyla, Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları Milli Savunma Bakanına ayrı ayrı bağlandı ve ona karşı sorumlu kılındı. Genelkurmay Başkanlığı ile Kuvvet Komutanlıklarının teşkilatı Milli Savunma Bakanlığına bağlandı.
- Ordu gücü bölündü. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ordu bünyesinden çıkarıldı ve İçişleri Bakanlığı'na bağlandı. Jandarma Genel Komutanı MGK'dan çıkarıldı.
- Kuvvet komutanlarını belirleme, subay sınıflarını tanımlama, general-amiral kadrolarının miktarına karar verme, Yüksek Askerî Şûra'nın yeri, zamanı ve gündemini önerme, rütbe terfilerine onay verme konularında karar merci, Milli Savunma Bakanı oldu.
- Subay ve astsubay atamalarının kuvvet komutanlıklarının teklifi üzerine Milli Savunma Bakanının onayı ile yapılması usulü getirildi.
- Kurmay subay yetiştiren harp akademileri ve askeri liseler kapatıldı.
- Harp okulları sivil bir üniversite bünyesinde toplandı.
- Askeri okullara giriş tüm liselere açıldı.
- Milli Savunma Bakanlığı karargahı kaldırıldı ve sivilleştirildi.
- TSK bünyesindeki askeri sağlık kurumları Sağlık Bakanlığı'na, askeri tersane ve fabrikalar Milli Savunma Bakanlığı'na bağlandı. Büyük şehirlerin içerisinde konuşlu kışlalar şehir dışına çıkartıldı.
- 2017 Anayasa değişiklikleriyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Askeri Yargıtay ilga edildi.

Bu düzenlemelerle askeri vesayet modeli yasal düzeyde rafa kaldırılmış oldu.

VI. THE NEW MODEL OF MILITARY-CIVILIAN RELATIONS

Did Turkey finally conform to universal standards regarding the democratic oversight of the armed forces as a result of these changes?

The universal principles recognised by NATO and the EU rest upon the following four pillars:

1. *Complete subjection to the political authority and democratic oversight;*
2. *An organisational structure preventing extreme centralisation and accumulation of power within the military; regular monitoring of military actions and decisions through the active participation of civilian authorities;*
3. *Efficient political and civilian monitoring of military spending, properties and purchases, with the participation of the Parliament;*
4. *The accordance of the training, definition and the socialisation of professional soldiers with legalist and state of law principles.*

We noted that the military tutelage system had been made flexible between 2002 and 2013 through various changes. In terms of the principles delineated above, even though the 2002-2013 process of becoming more civilian was meaningful in the context of Turkish history, it was not nearly enough in terms of democratic principles. However, following decisive steps taken in the aftermath of the coup attempt (the changes of 2016-2017), Turkish legislation went beyond this final obstacle, and the political system now appears to have adopted the principles outlined above.

At the same time, it is a well-known fact that there is always some distance between a rule in itself, and its interpretation and implementation. As a country, Turkey is particularly well-suited for such a distance to emerge. Indeed, the democratic monitoring of the military authority and its subjection to political power is a rule of the state of law, and these two concepts go together. Turkey, however, has adopted an authoritarian brand of politics and constitution, especially after 2016. As such, it must also be observed that the new brand of military-civilian relationship has taken shape under these specific circumstances.

Two questions, then, unavoidably emerge. The first is this: Does the democratisation of the military-civilian relationship contain within itself a systematic, institutional monitoring mechanism that is applicable in practice? Or does the adoption of a new

VI. ASKER SİVİL İLİŞKİLERİNİN YENİ DÜZENİ

Türkiye bu değişimler sonucu, silahlı kuvvetlerinin demokratik denetimi konusunda evrensel kurallara ve yapıya sahip olmuş mudur?

NATO ve AB tarafından kabul edilen bu evrensel ilkeler şu dört esas üzerine oturur.

1. *Siyasi otoriteye tam bağımlılık ve bu çerçevede demokratik denetim;*
2. *Ordu içinde aşırı merkezileşme ve güç birikimi oluşmasını engelleyen bir teşkilat yapılanmasıyla, askeri faaliyet ve kararların, sivil makamların aktif katılımı üzerinden düzenli denetimi;*
3. *Askeri harcamalar, mallar, alımlar üzerinde parlamentonun da devrede olduğu etkin siyasi ve sivil denetim;*
4. *Profesyonel asker eğitimi, tanımı ve sosyalizasyonunun legalist ilkelere uygun, zihniyet olarak hukuk devleti ilkeleriyle uyumlu olması.*

Askeri vesayet düzeninin 2002-2013 arası değişikliklere esnetildiğini belirttik. Yukarıdaki ilkeler bakımından 2002-2013 arası sivilleşme süreci, Türk tarihinde son derece anlamlı bir gelişme olmakla birlikte, demokratik ilkeler bakımından tatmin edici bir seviyede değildi. Ancak darbe girişi sonrası atılan keskin adımlarla (2016-2017 değişiklikleriyle), Türk mevzuatı bu sorunlu seviyeyi aşmış, siyasal sistem yukarıda anılan ilkeleri benimsemiş görünmektedir.

Bununla birlikte, kuralların lafzı ile yorumu ve uygulanması arasında zaman zaman mesafe olduğu bilinir. Türkiye böyle bir mesafenin oluşmasına uygun yapıda bir ülkedir. Nitekim askeri otoritenin demokratik denetimi ve siyasi otoriteye bağımlılığı demokratik hukuk devleti uygulamasının bir parçasıdır ve bu iki hal arasında bir uyum vardır. Türkiye ise özellikle 2016 sonrası otoriter siyaset ve anayasayı benimsemiştir. Asker-sivil ilişkilerinin yeni dokusunun bu şemsiye altında oluştuğunu bir kenara not etmek gerekir.

Bu durumda, karşımıza iki kaçınılmaz soru çıkmaktadır. Bu durumda, karşımıza iki kaçınılmaz soru çıkmaktadır. İlk soru: Asker-sivil ilişkilerindeki demokratikleşme, sahada ve uygulamada orduya yönelik, sistemli kurumsal bir denetim mekanizması içermekte midir? Yoksa yeni yapı daha çok ideolojik kontrolü hedefleyen, bu çerçevede orduda iktidarın el değiştirmesini ifade eden bir adım mıdır?

İkinci soru: Askeri bünye, mevcut koşullar ve imkanlar altında, vesayetçi anlayış

structure rather aim for ideological control, and for power to change hands within the military?

The second question: Considering the current circumstances and opportunities, how much has the military entity actually turned away from the tutelage mentality? What kind of a military has taken shape as a result of the discharges and recruitments?

A realistic evaluation of the military-government relationship necessitates looking at Turkey's new order of military-civilian relationships from these perspectives, as well.

A new model

As we remarked above, in the new model of military-government relations in Turkey, in theory, military power is evenly distributed, made subject to civilian monitoring through separate channels, fully answerable to the political authority, efficiently and internally monitored in terms of finance, administration as well as military affairs; as a result, the socialisation of soldiers takes place within the context of this democratic model.

At the same time, the fundamental constituents of this model coincide with the presidential system of government which came into effect with the 2017 referendum. In other words, there is a natural interaction between the spirit and provisions of the new constitution, and the reformation of military structures and mechanisms of responsibility. This interaction has a negative impact on some of the democratic transformations from several aspects and derails some others. The personalisation and arbitrariness of the presidential system of government, the concentration of power in one person, the abandonment and obsolescence of institutions, and the overall lack of monitoring have made themselves already noticeable within the context of military-civilian relations.

As such, two developments in particular must be highlighted:

Firstly, with the adoption of the presidential system of government, the Minister of National Defence, rather than the Ministry as a whole, has become more active and prominent. In terms of functioning, monitoring as well as strategy, the military-civilian relationship is no longer institutional; it has rather become a personal relationship between the President and the Minister that is based on loyalty and obedience.

Secondly, the distribution of powers stipulated by the new regulations was not fully realised; authority has become centralised in the person of the minister – as such, the concentration of power is the same as before, only with the Minister as the person wielding it.

ve zihniyetten ne denli uzaklaşmıştır? Tasfiyeler ve yeni alımları nasıl bir ordu yapısı ortaya çıkarmıştır?

Asker-hükümet ilişkilerine dair gerçekçi bir değerlendirme Türkiye'de oluşan yeni asker-sivil ilişkileri düzenine bu bakımlardan bakmayı gerektiriyor.

Yeni model

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Türkiye hükümet-askeri güç ilişkilerinin yeni modeli, kâğıt üzerinde, askeri gücün dağıtıldığı, bunların aynı kanallardan sivil denetime bağlandığı ve siyasi otoritenin tam hükümranlığında olduğu, gerek finansla gerek askeri gerek idari açılardan etkin ve içeriden denetlendiği, askeri sosyalizasyonun bu demokratik model üzerinden gerçekleştiğini ima eden bir yapıdır.

Bununla birlikte bu modelin temel unsurları 2017 referandumuyla devreye giren cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin kimi özellikleri üzerine oturuyor. Başka bir deyişle, yeni anayasanın ruhu ve hükümleri ile askeri yapı ve sorumluluk mekanizmasında yapılan reformlar doğal bir etkileşim içinde bulunuyor ve bu etkileşim, kimi bakımlardan söz konusu demokratik değişiklikleri olumsuz yönde etkiliyor, kimi değişiklikleri de rotasından uzaklaştırıyor. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin kişiselleşme-keyfilik, güç yoğunlaşması, kurumlardan arınma, denetimsizlik gibi bazı özellikleri, asker-sivil ilişkilerinde kendisini ilk andan itibaren göstermiştir.

Bu açıdan iki gelişmenin altını çizmek gerekir.

İlki şudur: Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin devreye girmesiyle birlikte Milli Savunma Bakanlığı'ndan, çok Milli Savunma Bakanı'nın şahsına vurgu yapan bir uygulama modeli öne çıkmıştır. Sivil-asker ilişkileri gerek işleyiş gerek denetim gerek strateji üretimi bakımından kurumsal olmaktan uzaklaşmış, cumhurbaşkanı-bakan arasında kişiye endeksli bir bağımlılık ve sadakat ilişkisi görüntüsü almıştır.

İkincisi: Mevzuat değişikliklerinin öngördüğü yetki dağıtım mekanizması tam olarak hayata geçmemiş, yetkiler bakanlık düzeyinde kişiye bağlı olarak merkezileştirilmiş, başka bir deyişle yetki toplulaşması bakan nezdinde devam etmiştir.

Milli Savunma Bakanlığı'na görevdeki Genelkurmay Başkanı getirilmiş, bakan yeni görevine başkanlık yetkilerini ve gücünü kullanarak devam etmiştir. Bakanlık üzerinden tüm kuvvetler, orduya ilişkin tüm yetkiler kendisine bağlanmıştır. Nitekim Akar, denetleyici ve düzenleyici bir bakanlık işlevi görmekten çok bir ordunun komutanı gibi davranmakta, dış operasyonlar dahil olmak üzere askeri icrayı mikro bir işletmecilikle yönetmektedir. Bakanlık ve komutanlık fiilen aynı kişi uhdesinde

The incumbent Chief of General Staff was made the Minister of National Defence; in his new post, the Minister continued to use his authority and powers as the Chief of General Staff. Through the Ministry, all forces, all of the army's powers have been subordinated to his person. Indeed, rather than acting as a monitoring and regulating entity, Akar behaves as if he is the commander of an army; he micro-manages military affairs, including cross-border operations. In virtually uniting the ministry and the command post in the same person, the Minister is made part of the military, and in the guise of civilian monitoring and administration, a new kind of centralisation has emerged. This state of affairs raises question regarding the democratic monitoring of the military, as well as its institutionalisation upon principles of a state of law, in the future.

A new structure

What kind of a military has emerged as a result of the post-coup attempt discharges and mass recruitment, also considering the methods of hiring? What is the mentality, the political-cultural practices of this new entity? For a military on the brink of becoming politicised, these questions are important in the context of military-civilian relations.

As of October 2020, excepting the gendarmerie, 20,312 people have been dismissed from the military; the investigations of 3,798 personnel are ongoing.⁽¹⁴⁾ We must ask, how was this situation remedied, and how many new people were recruited? In terms of understanding the new organisation of the military institutions, such questions must be addressed. Minister of National Defence Akar announced in late August 2020 that 93,327 new recruitments were made.⁽¹⁵⁾ According to the information provided by Akar in a budgetary speech in early 2019, this number had been 51,000 at that point.⁽¹⁶⁾ It appears that the Armed Forces have recruited five times the personnel it has discharged from duty, and that the recruitment rate is constantly increasing. 42,000 military personnel appear to have been recruited in the last one and a half years.

birleştirilerek, bakanlık bakan üzerinden ordunun parçası kılınarak, sivil denetim ve idare adı altında yeni tip bir “merkezileşme” görüntüsü ortaya çıkmaktadır. Bu tablo, yarına yönelik olarak ordunun demokratik denetimi, hukuk devleti ilkeleri etrafından kurumlaşması sorularını davet etmektedir.

Yeni yapı

Darbe girişimi sonrası yapılan tasfiyeler, onu takip eden yeni personel alımları, alım yöntemleri de dahil olmak üzere nasıl bir ordu bünyesi yarattı? Bu bünyenin zihniyete dair veya siyasi kültürel yansımaları nelerdir? Siyasallaşmanın gölgesindeki bir ordu için bu sorular, asker-sivil ilişkilerinin kritik bir boyutuna işaret eder. 2020 Ekim'i itibarıyla, jandarma hariç, ordudan ihraç rakamı 20 bin 312'di 3 bin 798 personel hakkındaki soruşturma ise sürüyordu.⁽¹⁴⁾ Bu açığın nasıl kapatıldığı, kuruma kaç yeni personel alındığı, ordu kurumunun yeni efektif yapılanması bakımından sorulması gereken ilk sorudur. Milli Savunma Bakanı Akar, 2020 Ağustos ayı sonunda bu rakamı 93 bin 327 olarak açıklıyordu.⁽¹⁵⁾ Alınan yeni personel sayısı, 2019 başında Milli Savunma Bakanı Akar'ın bütçe konuşmasında verdiği bilgilere göre 51.000'di.⁽¹⁶⁾ Silahlı Kuvvetler'in, uzaklaştırdığı personelin 5 katını aldığı ve bunun artan bir hızla gerçekleştirdiği görülüyor. Son 1,5 yıl içinde alınan askeri personel sayısı 42 bin kişi olarak görünüyor.

(14) <https://odatv4.com/tskdan-atilan-fetocu-sayisi-belli-oldu-04102001.html>

(15) <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/15-temmuzdan-sonra-tskye-kac-personel-alindi-akar-acikladi-1761386>

(16) Ali Bayramoğlu, 15 Temmuz ve Asker-Sivil İlişkileri, perspektif.online, 5 Ağustos, 2020

(14) <https://odatv4.com/tskdan-atilan-fetocu-sayisi-belli-oldu-04102001.html>

(15) <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/15-temmuzdan-sonra-tskye-kac-personel-alindi-akar-acikladi-1761386>

(16) Ali Bayramoğlu, 15 Temmuz ve Asker-Sivil İlişkileri, perspektif.online, 5 Ağustos, 2020

A second crucial question is occasioned by this state of affairs: where did the 93,000 soldiers come from? It is known that of the 70%, approximately 65,000 soldiers are qualified and contract employees, and 28,000 are commissioned and non-commissioned officers.⁽¹⁷⁾ In order to acquire employees, the Armed Forces utilised two methods in the aftermath of 15 July. First, it looked into external resources. For commissioned and non-commissioned officers, this means that graduates of any university would be able to take the entrance exam, pass the personnel security investigation and the oral interview, and begin their service as a commissioned or non-commissioned officer after a period of training. According to data from early 2019, about 14,000 personnel had been recruited externally. These people were trained for six months, and then sent to their barracks. Contract privates and senior master sergeants were also recruited externally. Numbering at least 65,000 currently, the personnel are recruited as a result of a process of voluntary application, examination, investigation and finally, interview. The number in question was 30,000 at the beginning of 2019; it appears that in just one and a half years, about 35,000 voluntary soldiers were recruited to the military.

The second way in which recruitment takes place is when officers graduate from the National Defence University.⁽¹⁸⁾ About 2500 students graduate from schools for commissioned and non-commissioned officers every year. Approximately 10,000 of the military's new commissioned and non-commissioned officers are recruited from among these graduates. As of September 2020, it appears that 18,000 employees were recruited externally.⁽¹⁹⁾ This is a new kind of military configuration in terms of the ratio of the numbers of commissioned and non-commissioned officers to those of contract employees. This configuration is going to become reflected in the chain of command in 15 to 20 years. This new configuration brings us to the third question.

Bu tablo, ikinci ve kritik bir soruyu beraberinde getirir. 93 bin asker nereden temin edilmiştir? Bunların yüzde 70'inin, yaklaşık 65 bin askerin uzman ve sözleşmeli personel, 28 bin askerin subay ve astsubay olduğu biliniyor.⁽¹⁷⁾ Silahlı Kuvvetler, personel teminini için 15 Temmuz sonrası iki yola başvurdu. İlk yol dış kaynaktı. Subay ve astsubaylar için dış kaynak, herhangi bir üniversite mezunu kişilerin sınav, güvenlik soruşturması, mülakat aşamalarından geçerek, belli bir kurs süresinden sonra subay ve astsubay olarak göreve başlamalarını ifade ediyor. 2019 başındaki verilere göre yaklaşık 14.000 personel dış kaynaktan karşılanmıştı. Bu kişiler 6 ay kurs görerek kışlalara gönderildiler. Dış kaynak mekanizması sözleşmeli er ve uzman çavuşlar için de kullanıldı. Bugün en az 65 bin kişi olan bu personel, gönüllü başvurular arasından sınav, soruşturma, mülakat aşamalarından sonra nasp edilmiş bulunuyor. Bu rakam 2019 yılı başında 30 bin kişiydi. Buna göre 1,5 yıl içinde orduya 35 civarında gönüllü asker alındığı görülüyor.

İkinci personel temin yolu, Milli Savunma Üniversite'sinden mezun olan subay ve astsubaylardır.⁽¹⁸⁾ Subay ve astsubay okulları yılda yaklaşık 2500 mezun vermektedir. Ordunun takribi 10.000 yeni subay ve astsubayını bu mezunlar oluşturmaktadır. Buna göre Eylül 2020 itibarıyla 18 bin personelin dış kaynaktan alındığı anlaşılmaktadır.⁽¹⁹⁾ Efektif bakımından, subay-ast subay, sözleşmeli personel dengesi bakımından bu yeni bir ordu dokusudur. Bu doku 15-20 yıl sonra komuta kademesine yansiyacak bir yapıdır. Bu büyük yapılanma, üçüncü soruyu devreye sokar.

(17) <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/15-temmuzdan-sonra-tskye-kac-personel-alindi-akar-acikladi-1761386>

(18) In 2017 and 2018, 5,333 graduates went through an expedited training of 2 years, rather than 4.

(19) These are projected, rather than official, numbers.

(17) <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/15-temmuzdan-sonra-tskye-kac-personel-alindi-akar-acikladi-1761386>

(18) 2017 ve 2018'de 5.333 mezun 4 yıl yerine, hızlandırılmış 2 yıl eğitim görmüşlerdi.

(19) Bu rakamlar resmi sayıyı değil, projeksiyonla oluşturulan tahmini durumu göstermektedir.

What kind of an employee profile is observed among these new recruits? Based on the data provided above, we can surmise the following regarding the new configuration of the military:

- 1 *The new employees have not partaken in a military institutional culture as they ought.*
- 2 *It is a reasonable assumption to make that the standards for commissioned officers have gone down as a result of the shorter period of training.*
- 3 *Another reasonable assumption is that the increased use of hasty recruitment methods and the loss of institutional culture are directly proportional to the risk of politicisation and polarisation among various tendencies.*
- 4 *According to these numbers, compared to before 2016, the proportion of commissioned and non-commissioned officers to contract and master personnel in the military decreased from 60% to 40% in early 2019. Today, it is evident that the proportion has changed in favour of the contract/voluntary personnel. Beyond claims of a professionalised military, the structural change has altered the profile of the average soldier. As a result of this change, further politicisation and sectarianism might occur in the military.*

In terms of the politics-military relationship, another problem is that as a large number of individuals were recruited as lieutenants after the mass discharges, the Minister of National Defence was authorised to make promotions without regard for the rank qualifying period in order to avoid overcrowding in particular rankings. This authority risks political preferences playing a role in favour of the ruling power in military promotions.

The officer quality and lack of institutional culture which emerged in the military in the aftermath of 15 July is worrisome, especially combined with the potential political tendencies within the military, the concentration of power; especially with regard to the political function or instrumentalisation of the military. This change in the soldiers' profile and mentality is an important outcome of the coup attempt of 15 July.

A final note

One of the first questions we raised was, "How has all of this affected the Kurdish issue, and how might it do so in the future?"

The assessment has addressed this question in a variety of ways. To encapsulate, there is clearly a negative effect at work. The transformation of the military-civilian relationship in Turkey might appear hopeful in terms of democracy and democratic

Bu yeni personel nasıl bir profile işaret etmektedir? Yukarıdaki verilerden hareketle yeni ordu dokusuyla ilgili şu varsayımları ileri sürmek mümkündür.

- 1 *Yeni personel herhangi bir askeri kurum kültürünü yeteri kadar almamıştır.*
- 2 *Subay kalitesinde eğitim süresine dayalı bir kalite düşüklüğü önemli bir varsayımdır.*
- 3 *Hızlı devşirme yöntemlerinin ürettiği kalitede ve kurumsal kültürde düşüş ile farklı eğilimlerden siyasallaşma/gruplaşma riskinde artış arasında doğru orantı varsayımı diğer önemli bir konudur.*
- 4 *Bu rakamlara göre 2016 öncesine oranla ordudaki subay-astsubay oranı sözleşmeliler ve uzmanlar karşısında, 2019 başında yüzde 60'tan yüzde 40 düşmüştü. Bugün itibarıyla bu oranın sözleşmeliler/gönüllüler lehine daha arttığı ortadadır. Bu yapısal değişiklik, profesyonelleşme iddiası yanında ortalama asker profilini değiştirmiştir. Bu, orduda muhtemel siyasallaşma halinde yeni siyasi kanallar üretebilecek bir durumdur.*

Siyaset-ordu ilişkileri bakımından, bir diğer sorun, kitlesel tasfiyeler sonrası teğmen olarak göreve başlayan büyük bir kitle dikkate alınırca, ileride kimi rütbelerde şişme olmaması için Milli Savunma Bakanına, rütbe bekleme süresini dikkate almadan terfi yetkisi verilmesi olmuştur. Bu yetki, terfilerde siyaset kriterini bu kez siyasi iktidar merkezli devreye sokma riski taşımaktadır.

15 Temmuz sonrası oluşan askeri dokudaki subay kalitesi ve kurumsal kültür eksiklikleri gerek ordu içindeki muhtemel siyasi eğilimler, bakanda toplanan, dağıtılmamış yetki tablosu, ordunun siyasi işlevi ya da siyasi kullanımı açısından endişeler yaratabilecek yönler içermektedir. Ordu bünyesinde yaşanan bu değişim asker profili ve zihniyeti üzerindeki etkileriyle 15 Temmuz'un önemli sonuçlarından birisidir.

Son not

Girişinde sorulan sorulardan birisi şöyleydi: "Bu ilişkilerin Kürt sorununa etkileri neler oldu, neler olabilir?"

Makale boyunca bu soruya çeşitli biçimlerde yanıt verilmiştir. Tekrar etmek gerekirse bu etki "negatif"dir. Türkiye'de asker-sivil ilişkilerinin yaşadığı dönüşüm, demokrasi, demokratik değerler ve bu çerçevede Kürt meselesi bakımından ilk bakışta umut verici bir kanı oluştursa da, gerçeklik bunun tersi istikamettedir.

Yukarıdaki analizde bu açıdan altı çizilen temel hususu tekrar vurgulamak gerekir.

values, and by extension, in the context of the Kurdish issue; however, the reality is quite different.

In conclusion, let us underline the fundamental argument of our assessment once more.

The transformation in question occurred simultaneously with the alliance between the military and the conservative government. This is a securitarian alliance, fundamentally based on a discourse of danger and threat. The constitutive element of this alliance is a refusal of conflict resolution and politics in the context of the Kurdish issue, which is sometimes manifested even as a denial of the Kurdish issue itself, as well as an active and militaristic Middle Eastern policy.

At the same time, attempts were made to repair the dignity and image of the military, which had been damaged by the coup attempt of 15 July. The attempts were successful. The military interventions in the Kurdish regions of Syria and Iraq, and the formation of military pockets were a remarkable by-product of these attempts. These developments are also complemented by the formation of an anti-Kurdish and nationalist configuration in the military through new recruitments.

Such is the state of affairs with regard to the military-government relationship, as well as its consequences for the Kurdish issue.

Söz konusu dönüşüm askeri otorite ve muhafazakar siyasi iktidar arasında doğan bir ittifakla paralel yaşanmıştır. Bu ittifak temel olarak tehdit ve tehlike söylemi üzerine kurulu asayişçi bir ortaklıktır. Kürt meselesinde çatışma çözümünün, siyasi yolların reddi, hatta kimi zaman doğrudan sorunun reddi, aktif ve militarist Ortadoğu politikası bu ortaklığın kurucu unsurunu oluşturmaktadır.

Diğer taraftan ordunun 15 Temmuz darbe girişimiyle yıpranan onuru, örselenen imajı askeri faaliyetler üzerinden terse çevrilmeye çalışılmıştır. Bu beklenti olumlu bir karşılık bulmuştur. Suriye’de, Irak’ta Kürt bölgelerine yapılan askeri müdahaleler, kimi askeri ceplerin oluşturulması bu bakımdan hafife alınmayacak bir yan işlemdir. Bu işlev ile, yeni alımlarla, orduda oluşana anti-Kürt ve milliyetçi hakim doku birbirini tamamlamaktadır.

Asker-hükümet ilişkileri seyri ve Kürt meselesiyle ilgili serencamı budur.

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'nın amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fi-

kirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART QC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human

Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rights Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including Unspeakable Truths, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

JACKI MUIRHEAD

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advi-

sory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

CATHERINE WOOLLARD

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO)-a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın

önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

COUNCIL OF EXPERTS

UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The

Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic

Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoğlu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published

books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Alevis', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served

as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published

books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme “Gündem Müzakere” on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'ın Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda “Gündem Müzakere” programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasal İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansını yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'etat of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'de Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN (Director, Eurasia)

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute

of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diplomasi Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletişim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını

yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başkanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Olso Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994

yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coupe), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political tran-

sitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanı'dır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzman-

lık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights

through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir

yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi'nin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamenta" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

[@DPI_UK](https://twitter.com/DPI_UK)

[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)

